

Suplimentul DE CULTURĂ

1.50 lei
15000 lei vechi

Nr. 49 • 29 octombrie – 4 noiembrie 2005 • SĂPTĂMÎNAL REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI „ZIARUL DE IAȘI” • APARE SÎMBĂTA • E-MAIL: supliment@polirom.ro

ARS COQUINARIA
„Caltaboșul. Prolegomene”
de Adriana Babeți, pag. 4

**DUMNEZEU SE UITĂ
LA NOI CU BINOCLUL**
„Vai de cafelele mele”
de Emil Brumar, pag. 6

ARTE VIZUALE
„Postproducția”
de Matei Bejenaru, pag. 15

Citiți-ne online la
www.polirom.ro/supliment.html

Editorii despre participarea României la Tîrgul Internațional de Carte de la Frankfurt:

„În sfîrșit, un
stand la nivel
european”

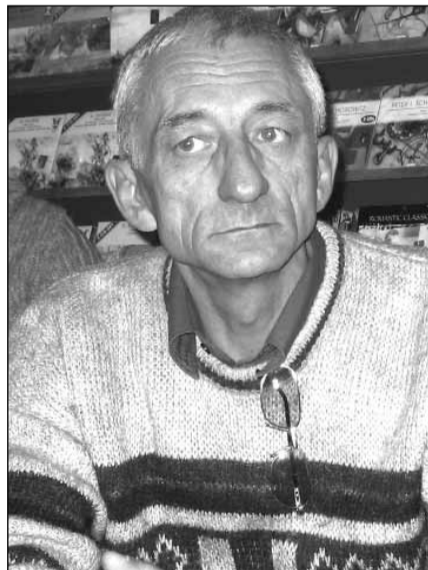
PAGINILE 6, 7

Răzvan Mazilu:
**Vînzătorul
de plăcere**

PAGINA 3

Șase „frumoși străini” s-au aflat la Iași pentru avanpremierea programului „Les Belles Etrangères”

Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Gheorghe Crăciun, Dan Lungu, Simona Popescu și Cecilia Ștefănescu s-au aflat la Iași, pe 19 și 20 octombrie, pentru a participa la mai multe întâlniri cu publicul în cadrul unei avanpremiere a programului „Les Belles Etrangères”, organizată de Centrul Cultural

Francez și „Suplimentul de cultură”. Citiți în acest număr un dosar de patru pagini dedicat evenimentului. Acesta se constituie într-un parteneriat între revistele „Observator cultural” și „Suplimentul de cultură”.

PAGINILE 10-13

Lucian Dan Teodorovici
CIRCUL NOSTRU VĂ...

Radu Pavel Gheo
ROMÂNII E DEȘTEPȚI

Raportul de țară
și raportul
de forțe

Tinerii
din ziua
de azi...

Pagina 2

Pagina 3

„Mi-aș dori ca tinerii să nu aibă nevoie de Uniunea Scriitorilor”

Interviu cu Nicolae Manolescu, președintele
Uniunii Scriitorilor din România

PAGINILE 8, 9

Jonathan Scheele, șeful Delegației Comisiei
Europene la București, despre bugetul mic al MCC:

„Întotdeauna cultura a fost un sector puțin handicapat”

PAGINA 3

Bugetul culturii ar putea ajunge la 0.20% din PIB

Parlamentarii din Comisiile de cultură au acceptat amendamentul formulat de Mona Muscă prin care se propunea majorarea bugetului culturii la 0,20 % din PIB. Creșterea de 0,05 % din PIB ar urma să se adauge banilor deja alocați culturii prin proiectul de buget. Muscă a criticat, în cadrul comisiilor reunite care au analizat proiectul de buget, faptul că majoritatea alocărilor bugetare din acest domeniu sînt inferioare necesarului. Potrivit deputatului liberal, bugetul din 2006 destinat culturii este mai mic, în termeni reali, decît cel din 2005.

Membrii Comisiilor de cultură au fost, de asemenea, de acord să suplimenteze cu 7 miliarde de lei fondurile destinate Memorialului victimelor comunismului de la Sighet și să aloce 15 miliarde de lei pentru Monumentul Marii Uniri de la Arad. Pe de altă parte, ei nu au fost de acord ca Institutul Cultural Român și SRTV să primească mai mulți bani de la buget.

Propunerile Comisiilor pentru cultură urmează să fie analizate de Comisiile de buget-finanțe, care vor lua o decizie.

(MEDIAFAX)

Lucian Dan TEODOROVICI

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Raportul de țară și raportul de forțe

Încă de la preluarea funcțiilor de către membrii puterii actuale, Traian Băsescu a „împărțit” atribuțiile, cel puțin la nivelul percepției publice, în felul următor: președinția este răspunzătoare de rezolvarea problemei corupției, în timp ce guvernul va trebui să ridice nivelul de trai, să asigure protecția socială, să rezolve adică problemele imediat palpabile ale cetățenilor. Repet, asta la nivelul imaginii. Pentru că, în fapt, președintele nu are cum să aibă un rol decisiv în stăpînirea corupției. Dar în calculul lui Traian Băsescu intra mai mult ideea de a beneficia de pașii inevitabili în acest sens pe care România *trebuia* să-i facă.

Raportul de Monitorizare dat publicității marți vine însă să inverseze... raportul. De forțe, de astă dată. Dintre Traian Băsescu și Călin Popescu-Tăriceanu. Pentru că problema cea mai mare a României rămîne, conform Comisiei Europene, tocmai cea a luptei împotriva corupției, care nu a înregistrat progrese spectaculoase. Care, de fapt, nu a înregistrat progrese. Ceea ce face inutile rațiunile președintelui către diverse instituții, ceea ce duce oarecum în ridicol promisiunea cu țepile din Piața Victoriei a aceluiași președinte pe vremea cînd era candidat.

Încă o dată, cu riscul de a agasa, subliniez că acest eșec, în contextul unui raport care nu poate fi considerat totuși nefavorabil, nu aparține în fapt președintelui, ci, măcar în egală măsură, guvernului. Dar mai cu seamă, aparține sistemului constituit în cincisprezece ani – și nimeni, în afara vînzătorilor de iluzii, nu putea crede că acest sistem va putea fi destabilizat în mai puțin de-un an. (Iar aici, într-o paranteză scurtă, poate ar trebui menționat că ieșirea în public a lui Mircea Geoană spre a vocifera împotriva corupției pe care actuala putere n-a reușit s-o stîrpească este dezgustătoare, cinică și stupidă.) Însă acest parțial eșec neaparținînd *în fapt* președintelui, nu înseamnă că nu aparține și *la nivelul imaginii*. Pentru că bună parte din cota de popularitate, încă uriașă, a lui Traian Băsescu s-a constituit tocmai „pe spinarea” acestei fermități împotriva corupției.

De partea cealaltă, surprinzător poate pentru mulți analiști politici, care se încăpățînează să nu accepte posibilitatea ca actualul guvern să aibă și calități, Călin Popescu Tăriceanu a înregistrat totuși o victorie: pentru întîia oară de cînd se află la putere, guvernul condus de el a primit, în ciuda rezervelor exprimate de Comisia Europeană, o confirmare oficială externă. Adunînd cele de mai sus, nu putem evita întorcerea către momentul cînd, hultit de întreaga presă și subminat prin declarații publice de președinte, premierul și-a retras demisia, neprovocînd astfel atît de doritele, în anumite medii, alegeri anticipate. Iar revenind la acel moment, putem spune că el a fost hotărîtor și fericit. În lipsa lui, cu siguranță că astăzi n-am mai vorbi despre șansele pe care le avem de a adera în 2007, ci de iminența activării clauzei de salvagardare.

Într-o concluzie ce n-are motive să mascheze morala, putem spune că, după un Raport de Monitorizare pe care l-am așteptat cu sufletul la gură și pe motiv că el avea să se constituie într-o notă acordată de Europa noii puteri, răsufliăm oarecum ușurați. N-avem motive de entuziasm, dar măcar optimismul ni s-a păstrat intact. Ceea ce nu-i deloc puțin lucru într-o țară în care, în mod obișnuit, optimismul nu poate ține mai mult decît trei zile. Ca, de altfel, orice altă minune.

Centrul de Creație „Andrei Șerban” va purta alt nume

Centrul de Cercetare și Creație Teatrală „Andrei Șerban” nu va mai purta numele cunoscutului regizor, deoarece acesta a refuzat definitiv să se ocupe de proiect. Printr-o scrisoare adresată ministrului Culturii, Andrei Șerban interzice să i se mai folosească numele pentru proiectul Centrului, a explicat Adrian Iorgulescu.

Responsabilitatea de a găsi o altă variantă pentru viitorul Centrului îi va aparține de acum lui Ion Caramitru, directorul Teatrului Național din București. Ion Caramitru a precizat că nu înțelege de ce Andrei Șerban dorește ca respectivul Centru să aibă autonomie absolută.

Centrul de Cercetare și Creație Teatrală „Andrei Șerban” a fost înființat prin Hotărîrea Guvernului nr. 803 din 14 iulie privind stabilirea unor măsuri pentru organizarea și funcționarea Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București. Adrian Iorgulescu a mai spus că principalele motive pentru care Andrei Șerban vrea să renunțe sînt legate de faptul că respectivul Centru nu este ordonator principal de credite și nu poate emite certificate de absolvire reprezentative.

Lille-ul în mai mulți prieteni

Există un început pe care nu-l cunosc suficient pentru a-l putea relata și care, în mod obișnuit, rămîne în umbră: efortul consistent al organizării, păstrat cu elegantă discreție de membrii Asociației Printemps Roumain, care ne-au găzduit la Lille timp de o săptămînă, între 3 și 9 octombrie în cadrul Zilelor culturale române – este vorba despre președintele acestei asociații, Cozmin Lucău, Cristian Focșa, vicepreședinte, Cristian Preda, trezorer, secretarul Ioana Ocneanu-Thiéry, Mihai Tivadar (care s-a ocupat de spectacolele rock), Jérôme Thiéry (care s-a ocupat de tot) și Daliana Grigore, care s-a descurcat foarte bine ca traducătoare.

I-am cunoscut acolo pe Florica Glitia, cu un vernisaj, pe fotograful care a venit din România, Horia Preja, și pe domnișoara Ludvine Nayrand, care a făcut lectura în franceză din volumul *O lume dispărută* (autori: Paul Cernat, Ion Manolescu, Ioan Stanomir, Angelo Mitchievici, în traducerea excelentă a Ioanei Ocneanu-Thiéry).

Angelo Mitchievici

Pe ceilalți doi companioni i-am cunoscut între timp, Florin Lăzărescu, scriitor, și Cristi(an) Mungiu, un regizor foarte tînăr, dintr-o generație prin care cinematografia românească anchilozată chiar se mișcă. Di Lăzărescu (Florin), a cărui moarte o anunță cu succes cinematografele de o lună, a fost deosebit de viu, cu un discurs precis, profesionist, prezentînd literatura tînără unui public interesat. Poliromul a deschis, practic, porțile autorilor români tineri, fiind prima editură care a făcut din acest lucru un program eficient. Mi-a plăcut la el o anumită fermitate și cred că acest fapt a fă-

Angelo Mitchievici și Florin Lăzărescu s-au aflat luna aceasta la Lille, în cadrul Zilelor culturale române, organizate de Asociația Printemps Roumain

cut impresie și publicului. Cristian Mungiu, și el cum nu se poate mai viu, a captivat sala și prin propria prezență plină de umor, deși pelicula a „vorbit” elocvent pentru el.

Ce mi se pare remarcabil, dincolo de prestația invitațiilor sau a gazdelor, ține de această inițiativă „colaterală” instituțiilor „abilitate” de a face selecții printre scriitorii, cineaștii, artiștii plastici români etc. Iar faptul că această inițiativă vine din Franța nu mă surprinde, abia într-o altă cultură ceea ce este al tău devine deodată mai prezent, mai intens, mai precis reliefat.

Asociația Printemps Roumain are printre membrii ei oameni de formații diferite (Anca Lucău, de exemplu, lucrează în cercetare în domeniul geneticii), care însă își regăsesc o sensibilitate și un orizont cultural comune. În plus, Franța a fost prin excelență gazda extrem de generoasă a artiștilor, o patrie a artei în care românii pot regăsi legături uitate și nostalgii vechi, un spirit afin și o bucurie a vieții dintr-o *belle époque* îngropată de regimul comunist în România.

Lentoarea și liniștea începeau imediat ce intrai în librărie

În prima săptămînă au fost organizate trei întîlniri cu cititorii și trei proiecții de film urmate de discuții cu regizorul. Prima întîlnire a avut loc în librăria „VO” (al cărei specific este că organizează întîlniri în limba scriitorilor invitați și este singura librărie din Lille și una dintre puținele din Franța care vinde exclusiv carte în limbă străină). „Patroana” se numește Mon Jie, este de origine vietnameză, o doamnă cu simț ironic deosebit, cum îi stă bine cuiva care se află în preajma cărților. Sala de sus, extrem de cochetă, destinată întîlnirilor, întreținea aerul de intimitate al unui loc izolat, ferit de zgomotul inutil al străzii. Cealaltă a fost la „La Colombe d'argent”, care vinde carte pe teme sau de autori din jurul Mediteranei. Cînd am intrat, am avut o clipă impresia că mă aflu nu într-o librărie, ci într-o bibliotecă, din acelea asemănătoare unui cabinet de curiozități, unde alături de geme și arme orientale trăiesc într-o ar-

monie aparte ciudate ființe exotice, cărțile. Scaunele aveau înflorituri arabe, unele dintre ele arătau ca niște perne mari, lentoarea și liniștea începeau imediat ce intrai acolo. Era un parfum aparte de vag, de depărtare și de *lassitude*.

Librarul Sad'd mi-a arătat pe perete foarte aproape de tavan ceva ce nu remarcasem de la început – și atunci am înțeles din plin magia locului. Erau un șir de cîrlige, iar în centrul tavanului trona un cîrlig mare, ca și cum întregul apartament ar fi fost prins de el ca o momeală. Librăria era o fostă măcelărie, cărțile se aflau acolo unde aflău nouă altă dată trupurile spintecate ale porcilor sau vitelor, în locul reliefului elastic al hălciilor și ciolanelor. Sad'd îmi zîmbea curtenitor, cu un fel de înțelepciune și bucurie a poveștilor orientale, ceva din magia lor era acolo, iar – coincidentă – pe masă se afla, printre alte cărți, un volum al *Nopților bengaleze* de Mircea Eliade. Mi-a spus că România, deși nu este țară mediteraneană, are un „spirit” asemănător acestei zone.

Oamenii m-au interesat mai mult decît „evenimentul cultural”

La Lille 3, întîlnirea a fost organizată de Catedra de studenți străini, Catedra de Limbi romanice, slave și orientale a doamnei Dei Cas și „Action Culture”. Norah Dei Cas de la Facultatea de Litere, Universitatea Lille 3, a fost moderatorul întîlnirii la care a participat și Bernard Escarbel, profesor la catedra de engleză și directorul departamentului „Action culture”, care se ocupă de acțiunile culturale din cadrul Universității Lille 3. Am realizat că îmi place mai mult să ascult decît să vorbesc și că aș fi preferat s-o ascult nu numai pe doamna Dei Cas vorbind despre Borges și al său *Funes cel care nu uită* și Uruguay, țara pe care a fost obligată s-o părăsească demult, pe domnul Escarbel de o ținută jovial degajată, și deopotrivă pe românii aflați acolo, pe cei care studiază acolo de ani buni. Dar și pe Flo-

rin Lăzărescu, care mi-a devenit prieten (al cărui nou roman *Trimisul nostru special*, cu o prefață de Paul Cernat, stă să apară la Editura Polirom) și pe Cristian Mungiu ale cărui scurtmetraje (*Mîna lui Paulișta*, o parodie *soap*, *Corul pompierilor*, care mi-a plăcut și cel mai mult, straniu amestec de scene *à la Kusturica* cu o diavoliadă bulgarkoviană, *Curcanii nu zboară*, împins aproape spre *cine verité* și *Zapping*), surprinzător de malițioase și tandre, le-am văzut abia acolo, alături de filmul *Occident*.

Am realizat că ei mă interesează mai mult decît „evenimentul cultural”, că întîlnirea a avut loc mai ales atunci cînd ei au vorbit, și nu eu/noi, și că tot timpul mi-am dorit să-i ascult, pentru că în povestitor se află și gustul inefabil al poveștii celui alt, în cel care o spune, și un ascultător.

Premieră la clubul Prometheus – *Sell me*

Vînzătorul de plăcere

Coregraful și dansatorul Răzvan Mazilu face pactul cu diavolul și coboară în clubul Prometheus pentru un spectacol de dans. Căci să dansezi pe o scenă de doar vreo cinci metri pătrați pare a fi o adevărată *probatio diabolica*.

Răzvan Mazilu © foto: Mihaela Marin

Oana Stoica

Spectacolul *Sell me* pornește de la fotografiile Mihaelei Marin și se bazează pe muzica Earthi Kitt. Un număr de cabaret în care Mazilu cucerește atât prin dans, cât și prin actorie. Povestea tîrfei mele vesele, ca să-l parafrazăm pe Marquez, i se potrivește lui Mazilu ca o mînușă. Seducător, ușor arrogant, mofturos, capricios și cu umor, personajul se joacă pe sine cu nedismulată plăcere. El se reinventează tot timpul, de la lasciva mîngîiere cu fumul de țigară la pseudostripperul caraghios Pierrot. Se pune tot timpul în vitrină, la vînzare. Euro, dolari și, de ce nu?, lei grei, orice monedă e bună pentru a cumpăra. Ce? Iluzia iubirii, a plăcerii la minut pe care generos o oferă.

„Take my love, take me“, cum bine zice Eartha Kitt.

Mazilu stăpînește numerele de cabaret prin tehnica dansului, dar și prin expresivitatea deosebită a chipului său, mai ales a privirii. Dansează în egală măsură pe muzică, dar și pe cuvinte sau tăceri. Se mișcă pe un interviu dat de Eartha Kitt, găsind în tonalitățile vocii și în cuvinte fondul sonor necesar dansului. Obosit, epuizîndu-și substanța, bătrînul *dandy* are un ultim număr în încercarea de a-și regăsi farmecul obraznic de odinioară.

Foarte bun Răzvan Mazilu în final de spectacol, cînd dansează pe propria respirație. Din fundalul scenei, personajul în plină glorie privește cinic. Coregraful Florin Fieroiu a gradat gîfiala divei de cabaret

devenită o păpușă defectă care repetă mecanic gesturi cîndva seducătoare. Rapelul la filmul mut trimite cumva personajul în descendența comicalilor triști, Chaplin și Buster Keaton, cu nota de senzualitate în plus. Iar naratorul vieții de sub reflectorul din bar este chiar chipul dansatorului în care se concentrează toate măștile, de la Lola din *Îngerul albastru*, la personajul interpretat de Liza Minelli în *Cabaret*. Nu întîmplător ideea spectacolului a pornit de la fotografiile realizate de Mihaela Marin pentru un pictorial din revista „Tabu“, în care Răzvan Mazilu este o Lola Blau la masculin care iese din scenă în fum de țigară. Cu vocea de neuitat a cîntăreței de cabaret Eartha Kitt. „Take my love, take me.“ The end.

Green Addicted

Oana Stoica

Green Hours a împlinit 11 ani. Vîrstă onorabilă pentru un club de jazz la care teatrul s-a aliat firesc. În subsolul din Calea Victoriei 120 a avut loc între 19 și 23 octombrie Gala „11 Ani de Green Hours“. Asta a însemnat lansarea (și concertul aferent) albumului *Paris - Transylvania Express* al trupei saxofonistului german de origine română Nicolas Simion.

Au concertat și jazzmanii din New York, împreună cu românul Lucian Ban, adică Alex Harding's Blutoxia & Lucian Ban. Și pentru că lucrurile nu se puteau încheia simplu, pe 21 octombrie, la ora 11 seara, a fost lansarea-concert a celui de-al 11-lea album al Green Records, în același timp primul dublu-CD din jazz-ul românesc, *11* cu East Village - Open Formula (Live at Green Hours). Albumul a fost înregistrat cu sprijinul Radio București în ediție de colecție, doar 500 de exemplare. Asta ca să nu spunem că nu am avut bani pentru mai multe, adaugă cu of bosul de la Green, Voicu Rădescu.

Cea mai folosită expresie de către artiștii prezenți la conferința de presă a fost „primul meu spectacol a fost la Green“. Lucru important pentru un artist tînr, fie el actor, regizor sau scenograf, să găsească locul unde să dea „bună ziua“ publicului. Green Hours a fost prima scenă pentru mulți artiști din tînăra generație. Pentru Green, regizorul Radu Afrim a trecut Carpații ca să descopere *No Mom's Land* în subsolul din Calea Victoriei. Așa că, la aniversară, actorul Toma Dănilă a propus, pe lângă paharul regulamentar de vin, și tricouri inscripționate *Green Addicted*. Și cu figura lui Otto von Otterle, mascota clubului alături, am adăuga noi. Concluzia e una. Unora le place jazzul, altora le place teatrul, multora le place Greenul.

Jonathan Scheele, șeful Delegației Comisiei Europene la București, despre bugetul mic al MCC:

„Întotdeauna cultura a fost un sector puțin handicapat“

Sectorul cultural din România a avut întotdeauna un handicap din cauza lipsei banilor, bugetul culturii fiind foarte mic. Și trebuie analizat în ce măsură se pot atrage fonduri de la Uniunea Europeană, a declarat, luni, 24 octombrie, Jonathan Scheele, șeful Delegației Comisiei Europene la București.

„Întotdeauna cultura a fost un sector puțin handicapat din cauza lipsei banilor. România nu este singura țară în această situație. Este evident că prin dezvoltare economică, România trebuie să obțină mai mulți bani pentru a sprijini sectorul cultural, care este foarte important. Bugetul culturii este foarte mic și de aceea trebuie analizat în ce măsură va fi posibil să se ridice, dar din păcate acest lucru nu depinde de noi, este o opțiune a statului“, a explicat Jonathan Scheele.

El a precizat însă că bugetul național și european nu reprezintă singura posibilitate de a sprijini cultura, România putînd găsi și alte soluții de finanțare pentru obiectivele importante din domeniul

culturii, în special pentru domeniul patrimoniului cultural național.

„În cadrul Fondurilor Structurale, la nivelul Fondului European de Dezvoltare Regională, sînt și vor fi foarte multe posibilități de a sprijini restaurarea sau reabilitarea elementelor patrimoniului prin granturi. Sînt și alte posibilități, prin împrumuturi din Banca Europeană de Investiții. Dar pentru fiecare proiect trebuie găsită însă sursa financiară potrivită“, a subliniat Scheele.

Între programele importante ale Ministerului Culturii, Scheele s-a referit la „Sibiu - Capitală Culturală Europeană 2007“, care este „un proiect național ce trebuie ajutat în modul cel mai potrivit posibil“

„Suplimentul de cultură“ a publicat în numărul trecut două pagini despre bugetul de 0.15% din PIB propus anul acesta pentru cultură de Guvern. Procentul este identic cu acela propus de guvernarea PSD în perioada 2001-2005.

Radu Pavel GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Tinerii din ziua de azi...

...nu sînt serioși, dom'le! Numai la distracții le stă mîntea! Nu mai învață, nu se gîndesc la ziua de mîine, beau, se droghează și nu mai au pic de respect pentru părinți, pentru profesori, pentru bătrîni, pentru natură, pentru stratul de ozon, pentru patrie, neam și ram! Nici nu se compară cu tinerii din ziua de ieri! Nu, nici vorbă...

Dar știți ceva? Eu m-am săturat să aud lamentații din astea! Paradoxal, m-am săturat de ele pe măsură ce am început să îmbătrînesc. Cînd auzeam cum sînt proboziți tinerii, la 20 de ani rînjeam jenat, la 25 încercam să mă apăr, la 30 eram dispus să negociez. Acum nici nu mai vreau să aud. Recunosc doar atât: tinerii din ziua de azi nu seamănă deloc cu tinerii de ieri - alaltăieri, adică bugetarii și pensionarii de azi. Și îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru asta!

După 1989, odată cu instaurarea regimului Iliescu, au început protestele studentești. Vă amintiți? Tinerii aia neresioși au organizat mitinguri, marșuri de protest, și tot ei au fost ciomăgiți și omorîți de trupele de mineri în Piața Universității sub ochii și, uneori, cu susținerea cetățenilor responsabili. La Iași, tot în prima jumătate a anului 1990, marșurile de protest ale studenților erau huiduite de pensionarii și gospodinele din blocurile pe lîngă care treceau manifestații. Înteleptii în ani aruncau cu borcane în studenți și-i înjurau ca la ușa cortului. Recunosc că de multe ori mi-am dorit, total necreștinește, ca unii dintre ei să zacă acum în apartamentul lor friguros, speriați de o întreținere gigantică, și să înjure guvernul pentru pensia mică și sărăcia mare - sărăcie la care, prin vot sau prin atacuri și intimidări la adresa nesăbuiților protestatari din anii '90, au contribuit și ei.

În timp, am avut ocazia să cunosc o mulțime de tineri-tineri (adică de 18-25 de ani), exact cei aflați la vîrsta drogurilor, lipsei de respect și a indiferenței față de viitor. Mulți dintre ei sînt studenți, iar mulți dintre studenți și-au luat și cite o slujbă. Merg la cursuri și în timpul liber muncesc ca să cîștige un ban sau ca să-și facă un CV pentru viitoarea carieră. Alții lucrează ca voluntari la diferite organizații nonguvernamentale. Generația mea nu făcea așa ceva. Și nici cea a părinților mei. Ni se părea că poziția de student ne e suficientă pentru a cîștiga respectul celor din jur. Și, cum așa li se părea tuturor, nu aveam nici o problemă.

Dar cel mai bine se vede diferența între tineri și bătrîni la cite un loc din acelea plătite de la buget, cum sînt diversele instituții de stat, bibliotecile publice, secretariatele de facultăți ș.a.m.d. De la revoluție încoace prin locurile acelea au mai ajuns și tineri, dintre care în momentul revoluției unii erau încă la școala generală. Desigur, tinerii sînt de obicei subordonații, iar bătrîni - șefi. Nu contează că uneori șeful cu vechime n-ar fi în stare nici să citească fișa postului pe care candidează cite un tînr. Nu asta e diferența esențială. Bătrîni hîrșiți, acri, țifnoși, adesea incompetenți și deloc dispuși să-și repare o greșeală, fie că ți-au încurcat actele, fie că nu-s în stare să găsească ceea ce cauți, sînt o pacoste și-o pierdere de vreme și nervi pe capul omului. Prin comparație, orice funcționar tînr este măcar mai politicos și mai competent. În funcții mai înalte, oamenii „cu experiență“ aproape sigur nu știu ce au de făcut (de aceea folosesc adesea un jargon ininteligibil și desemantizat), nu se pricep să lucreze cu un calculator (dar au laptop hiperperformant), nu cunosc limbi străine. Se găsesc totuși întotdeauna niște tineri informaticieni, traducători sau altevea care mai preiau și din sarcinile incompetentului-șef. E cazul cel mai frecvent întîlnit în România.

Uite, de-aia m-am săturat. O generație plină de personaje gata să facă sluj în fața oricărui șef, care a mulțumit din inimă partidului și care ne-a lăsat principiile „Timpul trece, leafa merge“ și „Noi ne facem că muncim, ei se fac că ne plătesc“ nu are dreptul moral să-i critice pe tinerii de azi. În ceea ce privește competența, încercați și comparați. Mai vorbim dup-aia. Cînd mai îmbătrînim și noi.

Și-s tare curios să aud ce-or să zică peste 30 de ani tinerii de azi despre tinerii de mîine.

Adriana BABEȚI

ARS COQUINARIA

Caltaboșul. Prolegomene

Vă veți întreba dacă nu cumva s-a decretat Ignatul pentru ca românii să poată da iama ceva mai iute printre porcine din cauza aviarei. Altfel, ce ne-ar fi îmboldit să scoatem la înaintare ditai caltaboșul în toamna senină și caldă a lui 2005? Vă vom spune acușica. După ce secole la rând mai toată scriitorimea de pe mapamond le-a făcut pe suine troacă de porci, iaca vine-un sol de pace taman din Suedia și-i frige un roman intitulat nici mai mult, nici mai puțin decât *Caltaboșul*. Volumașul îi aduce lui Torgny Lindgren un succes năprasnic și la el acasă, printre ghețuri (e uns „cartea anului 2002”), și la tropice, unde-i grabnic tradus și înghițit pe nerăsuflăte. Să rămână atunci Poliromania mai prejos? Nici gând. Așa a început să zburde în ograda Denisei cîrnățaraia suedeză, frumos pregătită pentru limba noastră de Elena-Maria Morogan. Semn – după mulți neștiutori – că s-a țicnit Lupul dînd ochi pentru mezelul cu pricina.

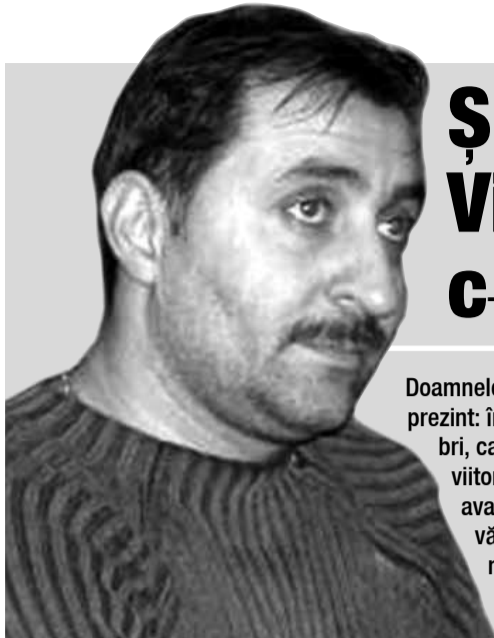
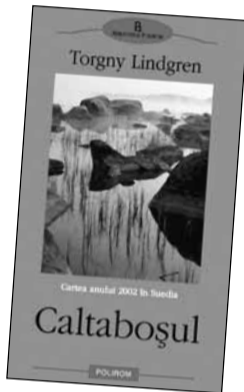
Numai că aceste nemaipomenite lucruri se petrecură anul trecut, în 2004. Noi unde eram? Cum de-am sărit pe te miri ce cărțane cu de-ale gurii, proaspete sau scoase de la saramură, și pe caltaboș l-am uitat? Cum de le-am dat pe toate puțin la cuptor, le-am împănat cu laude, le-am mai condimentat spre a vi le servi frăgezite, și numai pentru caltaboșul care ne îmbia sfielnic de pe raft n-am avut ochi? Mare nedreptate! O reparăm

degrabă, căci ne rîcîie încă pe timpane și-n cord vorbele arhitectului (ne repetăm) „foc de deștept și demolator la greu” pe care-l întîlnirăm sîmbătă dimineața în Piața 700, cocoșat de un rucsac cu gogonele. Pentru a cîta oară, ca un maestru, el ne arătă cea-lea cea dreaptă: „Ciau, păpușă blondă. Văz că participi la manșa a doua de murătăni. Băăă, pui și tu trei verze și-o măslină pentru iarnă și pac la suplimentu. Imediat tre să afile tot universu că aia, ăla. Lasă-te, fato, de cioace slabe și îndeasă-i o laudă lu suedezu... am uitat cum îl cheamă..., cu maiosu..., care nu-i maios, nici sîngerete... și nici caltaboș, în mă-sa. Da-i zice caltaboș, că n-ai cum să traduci potolu care îi cică o chestie numa de-a lor, suedeză. Mă, poanta-i absolut mortală, ascultă la bătrînu, căci m-am c* pe mine de plăcere. Bagă masiv că merită. Le faci și lu băieții de la Polirom o bucurie și-i scrofăi sincron și pe supținatorii celiului, care chiar merită una-n flit din partea mea. Înțelegi ce vreau să dezvolt. Hai, adio și n-am texte”.

Ce să mai zicem? Am tăcut ca porcu-n păpușoi, ne-am tîrîit tăgîrtele pe roți pînă la librărie, am dat 14,9 ron, hai 15, pe cărțulana verzulană, am ochit laudele de pe ultima pagină, am deșertat sacoșa acasă, am vîrît *Caltaboșul* în geanta de voiaj, lîngă prelungitorul de 5 m și lampa de carte, și la 13.30 am urcat cu o mașină de teren în munți, la Borlova. Acolo ne-am zvîrcolit de rîs și de mîncat pînă la 1.20 la congresul scorpionilor din Banat, iar de la 1.45 pînă la 5.50 ne-am ghiftuit cu tot *Caltaboșul* ca supliment la desert. Ce-am făcut după aia nu mai contează. Somnul era oricum dus pe pustii, gîndurile – în clocot aburit de plăcere, da' și de-un soi de invidie, da' și de-o străluminare la întrebarea de ce nu are prozatoarele român succes, de-o pildă, în Suedia. Sau în Franța. Sau, de ce nu?, în Brazilia. Cum naiba să faci din caltaboș roman și să și plesnească de succes, pentru toate gusturile, bașca pe-al nostru, care-i cam vegetarian? lac-așa, ca Lindgren ăsta.

Ni-s siguri că v-am ațîțat papilele, dar n-o să vă deslușim acum despre ce-i vorba și nici care-i rețeta svedului. Ni-s încă și noi nedumeriți. Ce-am desprins însă din prima? Că trebe neapărat să fii pălit bine la mansardă sau să ai un talent năucitor ca să scoți la înaintare un fel de mezel patentat de țărănetul din nordul Suediei. Porcăriu cu pricina (căci, *basic*, din porc se face) îi noul Graal, Lîna de aur eticiefici, în căutarea căreia pleacă prin cețurile nordului în 1947-48 un învățător vindecat de tuberculoză și, țineți-vă bine, Martin Bormann (criminalul de război). Așa-i că vi se pare cam aiurea aventura lor care, v-ați prins deja, nu-i numa' una gastronomică? Deși aflați că ei caută pe bune și descoperă Caltaboșul, chintesenta tuturor caltaboșilor din lume, făcut (precum o Opera Magna) de Ellen din Lillsjölden într-un bordei prăpădit. Vi-s năucii? Foarte bine. Așa să și rămîneți pînă săptămîna viitoare, cînd vă vom servi cu vigoare partea a doua la ăste prolegomene. Caltaboșul revine.

* Cuvîntul care începe cu c și se termină în *ăcat* noi nu putem a-l scrie în rubricuță. De aceea l-am prăvălit cu multă rușine în subsol.

Mădălina COCEA

COOLTURISME

Se înfruntă, săptămîna de săptămîna, în bătălia reality-show-urilor. Prima echipă, în fiecare duminică, pe Prima TV, la „Aventurile Familiei Vijelie”; a doua – seară de seară, pe Animal Planet, acolo unde le este și locul, la „Moșia mangustelor”. Să înceapă competiția.

Telenovelă cu Suricata Suricatta

„Moșia mangustelor” este primul reality-show cu animale. Protagonistii sînt simpatica familie Whiskers (*Mustăcioare*), un grup de manguste din deșertul Kalahari, Africa de Sud. Inițial, pentru cercetătorii de la Universitatea din Cambridge, care i-au studiat timp de zece ani, ei se numeau mai banal: Suricata suricatta, din familia Herpestidae, ordinul Carnivore. Pe măsură ce domeniul le-a fost împinzit cu camere video și radioemitoare, iar oamenii au devenit simpli observatori, suricatele au primit nume mai umane: Flower, Zaphod, Daisy, Tosca, Shakespeare, Mozart, Jogu și așa mai departe. În total, 40 de manguste, a căror viață cotidiană, cu bune și rele, seamănă izbitor de mult cu firul narativ al unei telenovele: intrigi, trădări, loialitate, prietenie, gelozie, pericol, supraviețuire, marginalizare.

Flower este mamă a 29 de pui și lider autoritar al grupului, pe care știe să îl conducă în perfectă siguranță în expedițiile de vînătoare. Și-a exilat propria fiică, Tosca, deoarece

Vali Vijelie (Blizzard), genul Furtună, specia Catastrofe Naturale. **Soție:** Carmen. **Copii:** cam obraznici.

Și de crunta-mi Vijelie tu te aperi c-o mangustă?

Doamnelooooo și doooooomniloor, dați-mi voie să vi-i prezint: în colțul roșu, familia Vijelieeeeeeee!!! Cinci membri, cap de familie manelist, femeie cu gabarit, băiat cu viitor în cariera de tinichigiu. În colțul albastru, avantaj numeric, dar cu grav complex de înălțime, vă prezentăm familia Whiskers. Patruzeci de membri (și în continuă creștere), mari amatori de insecte, lungime medie 30 de centimetri.

Flower, Zaphod, Daisy, Tosca, Shakespeare, Mozart, Jogu și așa mai departe. În total, 40 de manguste, a căror viață cotidiană seamănă izbitor de mult cu firul narativ al unei telenovele

a sfidat-o printr-o legătură amoroasă cu un mascul din clanul inamic. În această poveste, Romeo se numește Carlos Lazuli și face parte din grupul care îi este cel mai înverșunat dușman familiei Whiskers. Zaphod este partenerul preferat de impechere al lui Flower și-i este alături la bine și la rău, mai ales acum, cînd așteaptă al treilea rând de pui din acest an. Shakespeare este „eroul”, cel care a salvat de mai multe ori micuții familiei din fața unor pericole mortale, ultima dată cu prețul vieții. În mare, sînt o familie care, atunci cînd nu se ceartă, se împacă minunat.

Familia concurentă o cunoașteți bine, iar de la 15 septembrie, pe Prima TV, o cunoașteți prea bine. Cap de familie: Vali Vijelie (*Blizzard*), genul Furtună, specia Catastrofe Naturale. Soție: Carmen. Copii: cam obraznici. Din cauza mediatizării excesive, mă opresc aici cu prezentarea.

Învingători la puncte...

În fiecare dimineață, familia Vijelie se trezește în România, se spală pe dinți și începe să trăiască pe bani scoși din manele. Un pic mai la sud, părinții au bătaie de cap încercînd să-i convingă pe cei mici să facă dușul matinal. La manguste, echivalentul spălăturii de dimineață este puricitul reciproc, considerat, de altfel, semnul suprem de afecțiune între suricate. Bineînțeles, această manifestare a iubirii nici nu se poate compara cu profunda declarație de dragoste a lui Vali Vijelie adresată soției: „Din partea mea, pot să se închidă toate cazinourile. Cazinoul meu ești tu”. Frumos. Deși s-ar putea ca acest lucru să fi însemnat la fel de bine că de la cazinou nu poate ieși decît în pierdere.

Și e cam grav cînd soția e permanent geloasă pe protagoniste din videoclipurile lui Vali: „Ai rămas cu ochii în fusta femeii”, îi reproșează soțului, fără să aibă habar cît de mult seamănă cu o mangustă de la mii de kilometri depărtare. În deșertul Kalahari, la vînătoare, Zaphod gîfîie agitat și umilit, încercînd fără succes să o protejeze pe Flower de un oarecare Mangus, mascul Lazuli. Nici pe el nu-l bagă nimeni în seamă. Așa că se mulțumește să-l învețe pe Columbus, fiul său de doar șase centimetri, o lecție foarte importantă: unori, în viață, cînd dai peste o groapă, mai faci și buf! În colțul roșu, Vijelie se ocupă de chestii mai serioase, învățîndu-i pe cei mici valoarea banilor: „Asta-i mașina lui fiică-mea, nu a ta. Pune-o pe mă-ta să facă bani și să-ți ia una mai mare să te joci cu ea”.

La capitolul body-care, Carmen cîștigă un avantaj important în fața lui Flower. Nici nu se poate compara tratamentul cu mască regenerantă și felii de castravete pe ochi, la salon de lux din capitală semi-europeană, cu o vulgară baie de nisip rece, după o zi fierbinte în deșert. Nici cu preocupările pentru siluetă nu stă Flower a noastră prea bine: în timp ce ea se delectează cu nesimțire dintr-un scorpion crocant, Carmen Vijelie suferă cu privirea fixă și maxilarele încleștate mînuind un aparat de fitness. Iar la capitolul „casă”, familia Whiskers nu are nici o șansă, cu viziunile și locul lor de joacă improvizat din butoaie ruginite în fața familiei Vijelie, vilă în construcție, 4 dormitoare, piscină și 12 uși din lemn masiv – 900 de euro fiecare, minca-ț-aș.

Cred că v-ați ales cîștigătorii. Nu uitați, îi puteți urmări în fiecare seară pe Animal Planet.

Suplimentul lui JUP

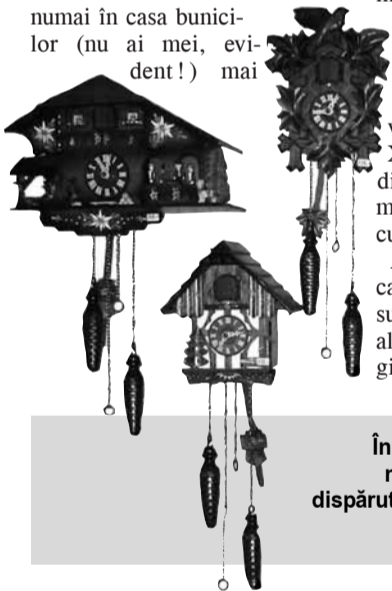
Ceasurile din țara lui Immanuel

Am auzit prima oară de munții Pădurea Neagră prin clasele primare, când doamna învățătoare, fostă tovarășă, găsisse prilejul, la o lecție de Cunoașterea mediului înconjurător, să ne explice diferențele dintre râuri, fluvii, mări, oceane, lacuri... Atunci am aflat că „fluviul Dunărea izvorăște din munții Pădurea Neagră” și descoperirea mi-a rămas întipărită în memorie pînă în ziua de azi, ca o mare lecție de viață. Zilele trecute însă ajung pe site-ul <http://www.clocktypes.com>. Și aflu că nu doar Dunărea își are obârșia în Pădurea Neagră din Sud-Vestul Germaniei, ci și...

Marius-Adrian Hazaparu

O fermă a timpului

Că tot vorbeam despre primii ani ai formării noastre intelectuale (sau nu), îmi uram cu înverșunare o colegă pentru că avea un ceas din acela cum numai în casa bunicilor (nu ai mei, evident!) mai

În scurt timp, cei care lucrau manual ceasurile cu cuc au dispărut, lăsînd loc unor adevărate ateliere de produs ceasuri

Primul ceas atomic construit în 1949 de către Biroul American de Standarde; în imagine, directorul BAS, Dr. Edward Conton, alături de Dr. Harold Lyons

văzusem. Mare, cu pendulă și care, din oră în oră, îți făcea plăcerea să-l auzi cîntînd. Vă îndrum spre link-ul „cuckoo clocks”. Găsiți acolo o poveste mult mai interesantă decît cele ale invitaților de la „Lar-tă-mă” ori „Surprize, surprize”, o poveste despre ceasurile cîntătoare. Apărut cîndva prin secolele al XVII-lea – al XVIII-lea, în Pădurea Neagră, din Germania, se spune că primul ceas care imita sunetele cucului a fost proiectat de Franz Anton Ketterer. A fost de-ajuns ca secretul (sau sunetul?) ceasului său să ajungă la urechile altora pentru a transforma regiunea într-o uriașă fabrică de

ceasuri și pe la 1800 să existe deja în jur de 600 de manufacturieri, în mare parte fermieri din Pădurea Neagră.

Destinatar: primăria Barcelonei

În scurt timp, cei care lucrau manual ceasurile cu cuc au dispărut, lăsînd loc unor adevărate ateliere de produs ceasuri. Încă o dată capitalismul și economia de piață au învins. „Afacererea” cu ceasuri n-a rămas deloc o glumă sau o pasiune efemeră a unor fermieri pe timp de iarnă. Găsiți, pe www.cuckoo-clocks.com, un veritabil magazin online, de unde v-ați putea achiziționa o astfel de bijuterie. Site-ul se laudă cu o ofertă de ceasuri originale, direct din Pădurea Neagră, cu cinci ani de garanție și, pentru cei pe care tradiționalul îi sperie, cu efecte electronice. Mai mult, cică și

primarul Barcelonei, Juan Clos, n-a rezistat tentației de a avea un „ceas-cuc”, de-acolo, de la mama lui. Pesemne lui Năstase nu i-a șoptit nici o pasăre despre existența site-ului, că ar fi cumpărat și el cîteva, să fie sigur că sînt originale și că păcăleala cu tablourile-falsuri va fi dată uitării. V-ați dat seama, vorbim însă de oameni cu bani, așa că, dacă vă tot bate gîndul să cumpărați un ceas, spargeți pușculița cu economii pentru rata la mașină! Și pe cele ale prietenilor, eventual ale prietenilor prietenilor voștri, căci pentru un ceas cu cuc prețurile ajung pînă la 2.500 de dolari.

M-am rătăcit căutînd oferte avantajoase, care îți permit să economisești pînă la 50 de dolari. Iar de Crăciun se anunță promoții pe care n-ar trebui să le ratați! Link-urile le găsiți voi.

Salutări de la Petrila

de **ION BARBU**

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

Gata, tata, nu mai fac armata

Am fost dintotdeauna ușor oripilat de gîndul că va veni și timpul să plec în cătănie. Că armata te face bărbat, că fără ea nu se uită fetele la tine și nu poți să te însori. Am strîns cu stoicism din dinți cînd, într-a doispea, ne-au aliniat în sula goală în fața comisiei de recrutare și a trebuit să defilăm în fața marilor generali desfigurați de rachiu.

Aveam cele mai frumoase descrieri ale vieții cazone de la cunoștințe. Și, dacă ar fi să fac un top al activităților soldatului român, cred că ar fi așa :

- pe locul trei s-ar afla măsuratul holului cu bățul de chibrit, sub atenta supraveghere a caporalului care,

prietenos, îți mai trage cîte un șut în burtă ca să îți fortifice abdomenul ;

- pe locul doi cred că aş pune țambalul, un frumos obicei nocturn prin care ești întors de către camarazi, prin somn, cu tot cu pat, strivindu-ți colegial mecla de parchetul unității ;
- nambăr oan, ză best ăv ol, nedetronat de multe decenii, încercat de tata și bunicu', rămîne scosul pișatului din veceu cu șnurul de la bocanc, cu doi caporali urînd părintește pe miinile tale ; chintesența armatei, rezumatul absolut.

Știam că de armată scapi dacă ai anumite probleme cum ar fi platfus sau degete lipsă pe la miini. Așa că, din două în două luni, medicii îmi puneau piciorul în ghips, neînțelegînd nici în ruptul capului de ce îi tot rugam să mi-l tragă invers. Și, cum nu reușeam să-mi confecționez un platfus ca lumea, am început să am diverse accidente casnice, soldate cu pierderea treptată a unui număr considerabil de degete. Ajunsesem cu două cioturi, dar măcar eram sigur că scap de cătănie.

Pînă cînd, acum două zile, găsesc un ziar pe stradă. Mă descalț ca să-l pot răsfoi și aflu o nație de burlaci, dar am scăpat. O lacrimă de fericire mi-a brăzdat obrazul... Doamne, cîte degete au trebuit să cadă pentru țara asta !

Bobo

Alex SAVITESCU

LA LOC teleCOMANDA

Pata Monicăi se scoate cu sifon Cocos

Afacerea Watergate a răsturnat un președinte și a dat cu fundu-n sus întreaga clasă politică americană. Sexgate-ul anilor '90 i-a adus lui Bill Clinton o pată pe memoria colectivă, aruncîndu-l în afara politicii. Țigaretile noastre, unu, doi, trei, nouă, șșpe, cîte-or mai fi fost, n-au provocat nici un cutremur serios în rîndul puterii și opoziției. La fel, toate afacerile cu iz de western postmodern, în care au fost implicați alde Berceanu, Vîntu, Vlas, Stănoiu, Iacubov, Hayssam și tot neamul lor de șmecheri made in Romania. Ceea ce unește poveștile americane cu astea românești nu se regăsește așadar nici în rezultatele la vot, nici în demisii, cătușe sau zăbrele. „Gate”-urile lor și „gate”-urile noastre se unesc într-un singur punct, sau mai multe, de la caz la caz; e vorba de punctele de rating pe care le fac talk-show-urile unde se spală și petele de pe izmenele domnișoarei Lewinski, și lacrimile Primei Doamne, și șuieratul lui Vîntu, și zîmbetul de iepure viclean al lui Ion Iliescu.

Un singur lucru deosebește felul în care se face talk-show la noi și „la ei”: probele evidente. Toate astea sînt clare ca lumina zilei, dacă te trezești, cumva, într-un talk-show de-acolo: fie că ascuți, în arhivă, emisiunile lui Edward R. Murrow, fie pe cele ale lui Larry King, n-ai să trăiești niciodată cu impresia că se dezbate cît de puternic arde soarele, deși afară este noapte plină. „La ei”, există expresia „beyond any doubt”, adică „în afara oricărui dubii”. La noi, dubiile ne conduc existența și ne măsoară pașii.

N-am trăit, poate, niciodată atît de puternic sentimental cît, în afara gripei aviare, ne mai amenință o pandemie (care, se vede treaba, pe unii i-a lovit în plin), ca luni seara, 24 octombrie.

Pe B1TV, domnul Cocos încerca să demonstreze că n-a vrut să-l atingă nici măcar cu o floare pe reporterul „Evenimentului zilei”, căruia i-a propus niscaiva cadouri „prietenești”. Asta, deși orice om putea asculta caseta în care soțul Elenei Udrea îi oferea diverse cadouri ziaristului, așa, că tot sîntem oameni și tre' să ne iubim aproapele. Și, ca orice „rumân” adevărat, domnu' Cocos, văzîndu-se la ananghie, a început să tragă rafale înspre toți afaceriștii pe care dînsul îi cunoștea și care, la un moment dat, i-au provocat angoașe. 'Geaba casetă pe care se aude clar că... „geaba ziaristul îi puncta la telefon chestiuni de bun-simț, 'geaba exista un prezentator în studio, unul care, măcar de dragul bunului-simț al evidenței, ar fi fost dator să-i dea vreo două vorbe peste figură. Se vede treaba, Radu Moraru n-a avut cojones, la fel cum, în urmă cu cîteva ani, nici Marius Tucă n-a avut, atunci cînd s-a aflat față în față cu SOV. Așa, din discuție, am rămas cu ideea că poți să ai înregistrate oricîte casete clare ca lumina zilei, că domnu' Cocos tot în fecioară neprihănită o să pozeze.

În paralel, la televiziunea-nedecomandată-disconfort II-vedere-spre-Pipera, se „dezbătea” dacă hoțul aflat pe proprietatea soților Iovan a apucat să intre în casă sau a fost împușcat în curte; dacă a fost crimă sau legitimă apărare, dacă, de ce, cînd, unde, cum... Nu mai conta că se făcuse deja un raport balistic, că se realizase reconstituirea. Dan Diaconescu mergea din nou pe sîrmă, vrînd să ne facă să credem că el, de fapt, pășește, mesianic, pe apă.

Îmi amintesc, acum, ce l-a întreat Jay Leno pe Clinton, invitat într-o emisiune, în timpul Sexgate-ului: „What the hell was in your head, mr. President?”. Dacă scandalul în cauză s-ar fi produs în România, probabil că astăzi Bill Clinton ar fi fost imaginea unei campanii finanțate cu fonduri PHARE, de propovăduire a monogamiei. Ce pana noastră!

Bobo și Bobi

Emil BRUMARU (hobbitul@yahoo.com)

DUMNEZEU SE UITĂ LA NOI CU BINOCLUL

Vai de cafelele mele!

Cînd am început să beau zilnic, ceremonios, cu dichis și plescăieli de limbă, pătruns de importanța viciului domestic, la îndemîna oricui, cafea? Cred că la Dolhasca! Zic domestic pentru că obiceiul l-am deprins de la nevastă-mea, prima... Aveam un somn destul de fragil, niciodată nu zăceam în orele dimineții înclieiat în vise și cearceafuri, ochii mi se holbau brusc, mintea era limpede, trenul care trecea la cîțiva metri de casă îmi crea impresia că sînt tăiat voios în două, cu timpul mă obișnuisem. Nu ar fi fost nevoie de nici un stimulente ca să realizez dintr-o dată camera uriașă, soba dublă de teracotă, dulapul enorm, avînd veșnic deasupra, ordonate pe foi desfăcute de ziar, mere de diferite soiuri, parfumate, galbene, roșii, verzu... Dar m-am molipsit... Fierbeam rapid apa pe aragazul din bucătărioara improvizată (de fapt, un antreu), adăugam trei lingurițe de cafea, îndoiam lichidul cu lapte (ca orice ageamiu!) și, așezat pe una dintre treptele de ciment din pragul ușii, contempnam fericit curtea, copacii, drumul, calea ferată, bariera, cantonul... Deseori o surprindeam pe eleva Milica, matinală, subțirică, mlădie, cu gura mușcată, întorcîndu-se spășită, cu ochii în terasamentul de pietriș, călcînd grăbită din traversă în traversă... Venea de la muncitorii din balastieră, trebuia să se spele cu grijă, să-și țină comprese reci pe buze, să-și schimbe fusta și bluza puțind a tutun ieftin... și să se ducă silitoare la școală... Cafeaua căpătase un gust delicios! M-am înrăit, m-am rafinat! Nu mai turnam nici o picătură de lapte, am renunțat definitiv la zahăr. Experimentam fel de fel de combinații personale, cu simțurile ațîțate de lecturi, amestecate și ele savant, încludînd ușa cu șperaclu (proprietarul ne dase o singură cheie, de alamă, iar nevastă-mea, ca să nu o pierdem, o legase de stetoscopul ei; eu nu aveam!), punînd o pătură în geamul cu gratii cîrlionțate floral (odaia fusese plănuită de gazdă să devină prăvălie, deci protejată de eventualii hoți!), cel dinspre grădinița cu crini și melci blocîndu-l pe celălalt (dînd într-un spațiu concentraționar, destinat găinilor vagante), astupîndu-l total c-un frigider imens, împins acolo împreună cu vizitiul și șoferul de pe salvarea de la spital... Un bec de 500 de kilowați, cît un balon, ilumina feeric, extravagant, plutitor încăperea fărădelegilor mele: citeam, sorbeam, țopăiam exaltat pe covoare, uneori scriam versuri periculos de naive, ca sub dictare, le intonam cu glas tare, grav, convins, adevărate imnuri naționale, oprindu-mă teapăn, vertical, cu mîna la invizibilu-mi cozoroc al șepcuței de înger posedat. Nimeni și nicăieri în lume nu trăia o bucurie mai mare ca a mea!!! Desigur, cantitățile de cafea înghițită creșteau treptat. Nu mai pricideam să clocotesc apa, foloseam o oală de ciobă, apoi o găleată, în fine, un cazan de rufe... Devenisem dependent de cisterne!!! Conectat permanent, ca la terapie intensivă, mi se administrau perfuzii bestiale de cofeină pur. Fiindcă am ajuns pînă aici... Atunci am descoperit într-un volum de corespondență de-al lui Balzac o chestie demnă de geniul său: tipul mînca și zațul!!! Cu lingura, cu polonicul! Imediat i-am urmat exemplul. Rezultatul a fost teribil. Peste o vreme, îmbibat de *Comedia umană*, am produs *Infernală comedie*. M-au închis. După ani grei de temniță la ocele de sare radioactivă fui grațiat. Astfel am devenit *Cerșetorul de cafea!* Rugați-vă pentru sufletul meu...

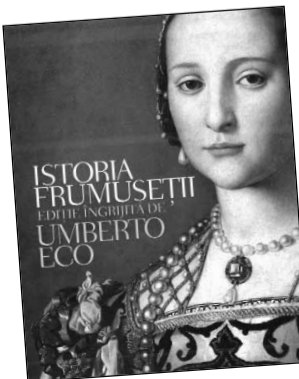
SEMNAL

Istoria Frumuseții – ediție îngrijită de Umberto Eco

Editura RAO continuă seria lucrărilor de artă, estetică și arhitectură cu o carte remarcabilă, în ediție de lux, o extraordinară istorie a Frumოსului, volum ce poartă amprenta celebrului Umberto Eco.

Lucrarea, ilustrată cu zeci de capodopere artistice ale tuturor timpurilor, nu este totuși o istorie a artei propriu-zisă și nici doar o carte de estetică despre conceptul de Frumos. Premisa de la care pornește este că Frumusețea, cu majusculă, nu a fost niciodată o valoare absolută și imuabilă, ci a cunoscut varii ipostaze în funcție de timp și spațiu, și aceasta nu numai în ce privește Frumusețea fizică (a femeii, a bărbatului, a naturii), ci și în ce privește Frumusețea divinității sau a ideilor. Fără idei preconcepute, textul analizează cronologic acele lucruri pe care oamenii le-au considerat frumoase și au încercat să le immortalizeze: natura, trupul omenesc, cosmosul, dar și raporturile matematice, lumina, Dumnezeu și Diavolul (căci există și o frumusețe a răului).

Editura RAO, 440 de pagini, 139.90 RON

Editorii despre participarea României la Tîrgul Internațional de Carte de la Frankfurt:

„În sfîrșit, un stand la nivel european“

Pentru prima dată în ultimii ani, România s-a prezentat cu un stand la nivel internațional la cel mai important tîrg de carte din Europa – Tîrgul de la Frankfurt. Și tot pentru prima dată au fost realizate cataloage de promovare a titlurilor semnate de autori români. Pare să fi trecut moda standurilor organizate pentru a promova niște funcționari culturali, care alcătuiau delegațiile oficiale și care „stăteau pur și simplu la stand și trăgeau la măsă!“ (după declarațiile secretarului de stat în Ministerul Culturii și Cultelor Ioan Onisei, făcute în „Suplimentul de cultură“ acum cîteva luni). Herta Müller și Horia-Roman Patapievici au fost vedetele standului românesc, organizat în acest an de Asociația Editorilor din România (AER).

Grupaj realizat de George Onofrei

România a participat anul acesta la cel mai mare tîrg de carte din Europa cu un stand național de 96 de metri pătrați. Designerul a fost Răzvan Luscov, de la Universitatea de Arhitectură „Ion Mincu“ din București. 56 de edituri au dorit să fie prezente în standul național: 25 dintre ele au expus în 39 de module personalizate, 22 în spațiul comun, iar 13 (unele prezente și printre cele 25 amintite anterior) au fost cuprinse într-un spațiu numit Art/Travel, dedicat albumelor și cărților frumoase despre România și arta românească. Printre participanții s-au numărat Humanitas, Polirom, Paralela 45, ALL, ALL Beck,

Curtea Veche, Nemira, RAO, Niculescu, Vinea, Dacia, Pandora-M etc.

„Standul național a fost, în sfîrșit, unul la nivel european“, a declarat Denisa Comănescu, director editorial al Polirom. „A fost, într-adevăr, un stand național, care a putut rivaliza cu cele ale altor țări ex-socialiste – Ungaria, Slovacia, Polonia etc. –, chiar dacă a avut o dimensiune mai mică“, a spus, la rîndul său, Radu Dimitriu, directorul Editurii ALL Beck.

Interesul pentru literatura română este deja mai mare

Cele trei cataloage de promovare a unor titluri semnate de autori români în ultimii cinci ani

au fost realizate de Asociația Editorilor și Institutul Cultural Român. Ele au grupat cărțile pe trei domenii de editare – „Literature. Fiction and criticism“, „Social Sciences“ și „Art. Travel“ – și au fost publicate în limba engleză în traducerea lui Alistair Blyth. Potrivit AER, aceste cataloage marchează debutul unui program de susținere financiară a traducerilor din autori români pentru editorii străini, realizat de ICR.

Denisa Comănescu subliniază importanța transunerii planului în realitate: „Cu aceste cataloage, ne-am apropiat încet-încet de Europa. Mulți editori străini le-au luat. Al doilea pas care trebuie făcut este finanțarea traducerii unor autori români“.

Directorul editorial al Editurii Polirom crede că în anii următori e nevoie de „mai multă sistematizare pentru promovarea literaturii române“. „Cele trei cataloage sînt un pas esențial. După aceea, trebuie muncă de presiune din partea editorilor români care publică literatură română și muncă de convingere că literatura română merită. România intră în UE și e un spațiu destul de necunoscut, dar interesul e deja mai mare“, a mai spus Denisa Comănescu.

În cele cinci zile de tîrg, standul României a găzduit o recepție pentru colaboratorii străini ai editorilor români participanți, prezentarea cărții *Este sau nu este Ion* de Herta Müller (apărută la Editura Polirom), o dezbatere despre Securitate la care au luat parte scriitoarea originală din România și Horia-Roman Patapievici, dar și o discuție despre programul „Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007“.

„Pentru prima dată a avut loc o recepție la standul României, care a fost plin“, spune Radu Dimitriu, directorul ALL Beck. Acesta crede că e loc de mai bine în anii următori. „Ar fi, poate, nevoie de un stand mai mare. Dar cel puțin același lucru ar trebui făcut și la anul. Pînă se mai îndrăvește financiar Ministerul Culturii, nivelul nu trebuie să coboare, pentru că ar fi păcat de Dumnezeu. Anul acesta am îndrăznit și eu să-mi chem partenerii în stand“, a mărturisit Dimitriu.

Evenimentul care a strîns cei mulți invitați la standul României de la Frankfurt a fost lansarea și lectura Hertei Müller din volumul *Este sau nu este Ion*

© foto: Mihai Cucu

Ionuț CHIVA

CUM STAU LUCRURILE

**„Scritura testiculară“
n-a murit! (2)**

„Această dispariție progresivă a relațiilor umane pune romanului anumite probleme.“

Michel Houellebecq – *Extinderea domeniului luptei*

Vom afirma că scriitura testiculară vine pe filieră rusă sau interbelic americană și presupune: un story tare, personaje și scene. Toate acestea sînt lucruri de neconceput, groaznice și de căcat. Țin însă de adevărul unei necesare teleologii a romanului. O prostie. Tot H. (tatăl lor, 23 octombrie, 2005, *dixit*), spune: „Scrisul descrie, delimitează. Introduce un dram de coerență, un strop de realism. Ne bălăcim mai departe într-o ceață însingurată, însă există cîteva repere“. Spune asta tot în *Extinderea...*, poate cea mai adevărată scriere a lui, deși ce a urmat sînt chestii mai mișto de citit, mai mult „romane“.

Mai afirmăm că prejudecata „scriturii etc.“ va mai dura mult pe aici. E verificabilă afirmația prin cercetarea diverselor verdictice critice acordate de prin '90 încoace, mai simplu – ascultînd ce zic oamenii de diferite vîrste. Dacă vorbesc literatură, vorbesc de cărți în care „mai știi, cînd intră acela-n căruciumă și zice...“. *Scene*, ca un banc, de care ne-amintim cu drag. Preda, Groșan, anecdota și scrisul. Postulăm că a mai scrie așa, cu poveste tare, scene și (terifiant!) *personaje memorabile*, înseamnă să rămii un biet hipiot, demn de afecțiune prin milă.

Dacă nu, la fel de rău, să ajungi autor exotic (căci estic), ceva gen Kusturica. *Trenul de noapte*, ca volum, e de manual pentru ceea ce zic acum. Prin urmare, nu mă obosesc să nuanțez.

Așa cum e aiurea să spuî bancuri la masă, e la fel de aiurea să faci proză anecdotică cu sentiment. E retard. Și ce să facem, ce să facem, fără aceste ingrediente *necesare* (personaj, story, scene)? Să facem *psihologisme*? Să facem chestii obositoare? Să nu.

Răspunsul meu specific (al meu fiind) e să ne gîndim că „sigur, ne dăm numărul de telefon, însă de regulă telefonăm puțin (...) credeți-mă, cunosoc viața; blocajul e total“ (M. Houellebecq, doar din el cităm azi). În acest teritoriu ar trebui să vedem cum ne descurcăm, cumva. E vorba, mai mult decît oricînd, de o singurătate rece și calmă, invincibilă. Inevitabil, reacțiile noastre sînt simulacre. Nimic din presupusa teleologie a unui roman nu ar trebui să reziste asaltului. „...dar ne revedem foarte rar.“

Ce altceva decît o voce/atitudine pe care să pici și tu ai mai putea aștepta de la gratuitatea de literatură? A se reține, nu vorbim nicidecum de un oarecare consens ideatic. Acesta poate lipsi cu desăvîrșire. În schimb, o bună situare a gustului n-ar strica deloc. Numai eu știu cîtă proză tînă e definitiv *rockără* sau optzecistă și așa mai departe. E mare lucru să știi unde te plasezi ca influență, apel la autoritate și ce mai urmează, nu-i așa? Hai, cu tupeu, nu-ți trebuie multă minte ca să-ți dai seama că, să zicem, Andrei Gheorghe, Ada Milea, „frumoșii nebuni“ în general, *nu-s de-acolo*.

Îmi propun să fac un serial din asta, eventual cu exemple pe text și așa mai departe. Sînt chestiile mele de *artist* (toți își spun astfel), fără o superînălțime teoretică.

Scritura testiculară n-a murit! e ca *Punk's not dead* de pe zidurile anilor '90. Înduioșător și tot ce mai încape. În același timp, un cancer abia prezent. Altfel, s-a uitat gagică-mea pe articol și s-a ofticit că, cică, prea dau tare pe Houellebecq, ca și cum... Tot ce a obținut a fost că m-am ambalat și eu cît să zic (astăzi) că-i cel mai mare scriitor, să moară dușmanii lui!

SEMNAL

O viață plină de aventuri, precum cea a unui erou de roman, un temperament vulcanic, o imaginație de nestăvilat, un spirit neliniștit, care trăiește pe mai multe continente, parcă de frică să nu prindă rădăcini. Personalitatea lui Alexander Hausvater nu poate fi prinsă în paginile unei cărți, dar spectacolele sale de teatru, în care a transferat parte din ceea ce este, merită privite mai de aproape. Este ceea ce își propune volumul *Măștile lui Alexander Hausvater* de Cristina Modreanu, recent editat de Fundația Culturală „Camil Petrescu“ și revista „Teatrul Azi“, în colecția Galeria teatrului românesc, îngrijită de criticul de teatru Florica Ichim.

Volumul *Măștile lui Alexander Hausvater* a fost lansat duminică, 23 octombrie, la Teatrul Național din Iași, în deschiderea Festivalului de Teatru „Avram Goldfaden“

Aproape 300.000 de vizitatori în cinci zile

Și pentru organizatorii de la Frankfurt, ediția de anul acesta a fost una de succes, potrivit primelor date. Evenimentul a reunit un număr record de expozanți: peste 7.200 din 101 țări. Circa 280.000 de vizitatori au trecut pragul țîrgului din 19 pînă în 23 octombrie, care a strîns în opt săli imense circa 350.000 de cărți.

Vizitatorii au avut ocazia să înfîlnească vedete precum scriitorul britanic Nick Hornby (autorul volumului *Febra stadioanelor*, apărut în românește la Polirom), actrița Isabella Rossellini și regizorul de film Wim Wenders. Jurgen Boos, directorul Țîrgului de la Frankfurt, susține că evenimentul, cu rata sa de creștere de 6%, este una dintre puținele manifestări de acest gen cu tradiție care continuă să se dezvolte.

Denisa Comănescu, director editorial al Editurii Polirom:

„O comercializare și mai mare a sectorului de carte de ficțiune“

Unii au spus că standul României a fost printre cele mai frumoase dintre cele ale țărilor postcomuniste. Au venit foarte mulți agenți și editori străini să ne viziteze. Dar evenimentul care a strîns foarte

mulți invitați a fost cel de pe 21 octombrie, de fapt, un dublu eveniment, prilejuit de lansarea și lectura Hertei Müller din volumul *Este sau nu este Ion*, publicat de Polirom cu CD Audio, realizat împreună cu secția română a Deutsche Welle, redactor: Rodica Binder. A urmat un dialog despre repercusiunile Securității asupra noastră. Herta Müller a strîns foarte multe personalități, scriitori străini, traducătorii autoarei, profesori, studenți de la diferite universități germane, agenți literari, jurnaliști străini. Rodica Binder a înregistrat tot evenimentul pentru Deutsche Welle. Anul acesta a fost un singur astfel de eveniment, care

a polarizat interesul străinilor pentru standul României.

S-a căutat la Frankfurt în primul rînd literatura americană și apoi cea engleză, ca de obicei. Am constatat o comercializare și mai mare a sectorului de carte de ficțiune, se caută foarte mult thrillerurile și numeroși editori români s-au orientat către acestea. De asemenea, din nou un mic boom al literaturii sud-americane, cu autori noi, foarte bine prezentați. Inițiativa ICR-ului și a AER-ului de a face cataloage de prezentare a autorilor români în limba engleză pe ficțiune-eseu este foarte bine venită. Acesta este un prim pas de a prezenta un set de autori români care să ajungă la editorii străini.

Pachetele respective au stîrnit interesul, au venit mulți editori și agenți literari care au fost surprinși să vadă, în sfîrșit, și la standul României asemenea materiale informative. Chiar am avut întîlniri cu agenți literari și editori anglo-americieni, care deocamdată au o mică reticență. Literatura est-europeană se vinde mai greu, însă, ținînd cont că vom intra în Uniunea Europeană, spațiul românesc va fi unul cu un exotism aparte.

Cărțile prezentate la acest țîrg sînt potențialele mari titluri de la sfîrșitul lui 2006 și mai ales din 2007. Bineînțeles că am făcut oferte pentru cărți care ar putea deveni bestselleruri, cărți de bună calitate literară.

Mircea Mihăieș, vicepreședintele Institutului Cultural Român:

„La Frankfurt am avut imaginea completă a industriei editoriale din România“

Din punctul meu de vedere și al multor participanți la țîrg cu care am avut ocazia să stau de vorbă, a fost cea mai bună prezentare a României la Frankfurt din ultimii ani, poate chiar din ultimii 15-16 ani. Pentru prima oară am avut un stand coerent, un stand în care nu îți era rușine să intri și care era în aceeași măsură atrăgător, prietenos, încăpător și, aș spune, chiar complex. Deși numărul editurilor a fost mai mic, cred că am putut avea o imagine destul de completă a ceea ce înseamnă industria editorială din România. A fost un țîrg – fără a cădea în mania superlativelor – plăcut. Ca niciodată, a existat și material promoțional, au existat niște mape în care au fost prezentate lucrări din ultimii ani ale autorilor români – o categorie de literatură, una de istorie, una de literatură confesivă și, în fine, cărți frumoase. Cataloagele au fost realizate de către AER cu un sprijin din partea ICR. Toate acestea au contribuit la crearea unui aer de normalitate, adică lucrul cel mai greu pentru România.

Cred că și numărul acelor care au vizitat standul a fost mai mare decît pînă acum.

În alți ani cînd am fost, aerul acela de precaritate estetică a standului românesc înlătura potențialii vizitatori. De data aceasta, fără a fi fost neapărat asaltat, standul s-a bucurat de o apreciere peste măsura eforturilor care s-au depus pentru a fi la un nivel competitiv.

Am participat la lansarea cărții Hertei Müller, *Este sau nu este Ion*, un volum foarte simpatic de poezii create într-o manieră suprarealistă-letristo-dadaistă și așa mai departe, construită cu multă căldură, și la dezbateră cu Horia-Roman Patapievic și Herta Müller pe tema Securității în societatea română actuală. A fost o dezbateră extrem de vie, în care s-au spus lucruri nu numai adevărate, dar și dureroase, cu o participare neașteptat de numeroasă.

Vă spun acum un lucru anecdotic: înainte de dezbateră fusesem la un etaj superior, unde se aflau standurile franțuzești, și într-o zonă rezervată forumurilor și conferințelor se discuta pe o temă oarecare. Ei bine, lucrurile arătau mai bine decît la noi, erau doi domni care vorbeau la niște microfoane foarte frumoase, însă în sală nu

se aflau decît alți doi oameni. Am avut un fel de tresărire timpit-patriotică în momentul în care am văzut că Herta Müller și Horia-Roman Patapievic se bucurau chiar de un public numeros, care stătea și în picioare, s-a și depășit ora la care trebuia să se termine evenimentul.

În public erau români din Germania, dar și editori, oameni din domeniul cărții, foarte interesați în principal de Herta Müller, care e o personalitate bine cunoscută acolo, chiar celebră, și care voiau să o vadă discutînd pe o temă ce suna, pentru ei, mai exotic – Securitatea.

„Mi-aș dori ca tinerii să nu aibă nevoie de Uniunea Scriitorilor“

Interviu de R. Chiruză

Ce s-a schimbat la Uniunea Scriitorilor din România (USR) de când ați preluat dumneavoastră președinția, în iunie anul acesta?

S-au schimbat foarte multe. Eu sînt încă în perioada de grație pe care am solicitat-o și mi-a fost acordată pentru evaluare-reevaluare, dar, în același timp, am pus în mișcare mașinaria: am revăzut întregul program anual, am renunțat la o parte dintre activități, am păstrat altele, toate urmînd a fi stabilite definitiv printr-o hotărîre a consiliului USR, pe 10 noiembrie. Schimbările sînt importante: alt tip de colocvii, alt tip de întâlniri – cele care rămîn au formatul schimbat. În al doilea rînd, am stabilizat un pic starea financiară a Uniunii, am început să colectăm taxa de timbru, care nu a fost niciodată adunată.

Ce s-a întîmplat de nu a fost colectată?

Deși legea privind taxa de timbru datează de aproape 10 ani, normele de aplicare au apărut abia în 2003 și nimeni nu s-a sinchisit să adune acești bani. A existat o tentativă a lui Laurențiu Ulici, încununată de insucces – n-a primit răspuns nici de la Ministerul de Finanțe, nici de la Ministerul Culturii. Or, în momentul de față avem deja protocoale semnate cu principalele edituri din țară, cu principalii difuzori și librării. Totodată, încercăm o modificare a legii care să specifice mai limpede de unde se colectează acești bani și unde se adună. Revenind la schimbările pe care le-am făcut, trebuie spus că am inaugurat o serie de programe care par a interesa pe foarte mulți, cum ar fi lecturile publice. Am obținut finanțare pentru 100 de lecturi la care vor participa, pe bani, scriitori din toată țara.

Par a interesa pe cine: pe scriitori sau pe public?

Ele se adresează publicului larg, în special tînr, de aceea am și început programul la Colegiul „Sf. Sava” din București. Poate veni oricine, totul e să se facă o bună promovare. Cred că oamenii vor fi mai interesați să asculte, pentru că se vor simți mai aproape de televizor decît de carte. S-ar putea să-i păcălim. N-am o certitudine, încercăm tot, dar oricum e un pas care trebuia făcut.

Ce schimbări sînt la capitolul cheltuieli?

Cheltuieli nu am avut destule, deocamdată. Stăm într-o clădire care ar trebui renovată, dar, fiind de patrimoniu, ne trebuie aprobare și, evident, sprijin, pentru că ne depășește costul. Nu pot să schimb nici rețeaua electrică, vechi de jumătate de secol,

„Vreau, nu vreau, trebuie să scriu“

Mai aveți timp de scris, de critică? Vă întreb ca pe cîntăreți: cînd scoateți următorul volum?

Mă scol dimineața cît pot de devreme și, înainte chiar de a-mi duce copilul la grădiniță, scriu, pe la 10.30-11.00 mă pun în mișcare, vin la Uniune, apoi la „România literară”, apoi la facultate, mă întîlnesc cu tot felul de lume și seara mai citesc. Vreau, nu vreau, trebuie să scriu, n-am încotro. Mai am doi ani jumătate dintr-un contract de cinci pină o să scot un volum integral.

nu pot să pun becuri mai mari de 40W, pentru că riscăm să explodeze. De asta m-am grăbit să asigurăm clădirea, dacă pățim ceva să recuperăm... Trebuie să reparăm acoperișul, deoarece acum două zile, aici, la mine în birou, ploua – și se degradează tot. Sînt o mulțime de lucruri pe care le vom mișca dacă ne intră și banii din taxa de timbru. Avem săli care nu sînt practice, fiind degradate, avem o arhivă la care nu putem umbla, biblioteca este supraîncărcată. Pe de altă parte, am mărit salariile tuturor celor care țin de USR, le-am mărit binișor. Cînd am văzut ce salarii aveau, m-am speriat, m-am îngrozit. La „România literară”, unde trăim de azi pe mîine, se dau salarii mai mari. L-am întreat și pe fostul președinte Eugen Uricaru, „De ce n-ați spus, domnule?” „Sînt confidențiale salariile”, mi-a răspuns. Sînt ridicole, nu confidențiale! În fine, încercăm să obținem un nou statut, termenul pe care eu l-am dat este martie 2006. La primul consiliu din noiembrie o să adunăm primele propuneri...

Ce se va schimba și ce va fi păstrat?

Vrem să fie mult mai funcțional și mai adaptat nevoilor actuale, adică ale unei instituții care trebuie să se susțină singură și care trebuie să aperse interesele unor oameni – majoritatea neajutorați. Nu mai e ca în comunism, cînd totul era centralizat și aprobat de organele de partid și de stat. Acest statut fusese schimbat după 1990, dar nu suficient. Totuși, USR va rămîne o asociație triplă: profesională, sindicală și civică.

Atît timp cît din cei aproape 2.400 de membri jumătate sînt oameni bătrîni, cu pensii mici, care nu mai publică, sîntem obligați să rămînem un fel de sindicat. Noi trimitem mîncare acasă unui număr de scriitori bătrîni care nu se mai pot deplasa. Alții vin și mîncîncă pe banii noștri aici, la sediu, unde există un restaurant privat. N-avem cum altfel, ar însemna să îi condamnăm. Ce va fi peste cîțiva ani, vom vedea...

Declarați că în USR există și tineri, doar că nu au activitate. Ce presupune a avea activitate?

Activitatea scriitorilor constă în implicarea lor în diferite proiecte ale Uniunii: „Zile și nopți de literatură”, la Neptun, o mulțime de acțiuni care se petrec în filiale, „Colocviul literaturii de tineret”, pe care îl inventăm de la anul și am dori să vină aici atît membri, cît și nemembri ai USR tineri scriitori – noi nu vom face decît să le asigurăm cadrul și banii de care au nevoie să se adune, în rest, pot să discute liber. Apoi, mai pot participa și la lecturile publice pe care le organizăm și unde le dăm niște bani. Asta e activitate. Eu sper să reușim să îi atragem de acum încolo.

Dar credeți că tinerii mai sînt interesați cu adevărat de USR?

Eu, de fiecare dată, răspund la întrebarea asta astfel: mi-aș dori ca tinerii să nu aibă nevoie de Uniunea Scriitorilor. Ce mă deranjează nu e că ei spun că n-au nevoie, e dreptul lor. Mă deranjează că vorbesc în necunoștință de cauză. Căci s-ar putea să aibă nevoie. Cîta vreme eu știu un singur scriitor român care a recunoscut public că trăiește din scris (Mircea Cărtărescu – n.r.), cum să n-aibă nevoie? Doar că ei nu știu. Aș dori să nu afle niciodată.

Se vorbește foarte mult în ultimul timp despre literatura tînră și asta e foarte bine. Dar unii s-ar putea teme de riscul unei căderi în cealaltă extremă, a neglijării unor scriitori valoroși doar pentru că sînt bătrîni. Cît de real e acest risc?

Aici intervin două lucruri diferite: unul este piața și altul este omologarea. Din punctul de vedere al pieței, nu avem nimic de făcut. Cine se bate mai bine, cine se vede mai bine și știe să se impună va avea o cotă de piață ridicată, se va vorbi despre el. La cealaltă poveste, cu omologarea, intră în joc manualele școlare, emisiunile TV și radio. Numai că, de la o vîrstă încolo, te descurci. Eu nu

mai am ce să fac pentru literatura veche. Uite, îl văd acum pe domnul Eugen Uricaru în fotografie – e problema lui, e major, a scris nu știu cîte romane, a publicat. Un tînr, cînd debutează sau e la a doua, a treia carte e necunoscut, n-are încă piață. Aici pot să fac ceva. Din acest motiv prefer ca, în loc să discut în fiecare an într-un colocviu despre situația romanului, să fac o dată la doi, trei ani o chestie cu tinerii. De asta am făcut la Editura CARTEA ROMĂNEASCĂ o colecție de tineri. La colecția de poezie, de exemplu, în afară de Emil Brumaru și Șerban Foartă, restul sînt tineri, aproape debutanți. Dincolo de o anumită vîrstă, te ajuți singur.

De ce a stîrnit afitza controversă și atacuri de panică limbajul frust, pe alocuri pornografic, folosit de tinerii scriitori? Nu cumva e prea firziu – sîntem în secolul XXI – pentru astfel de pudibonderii?

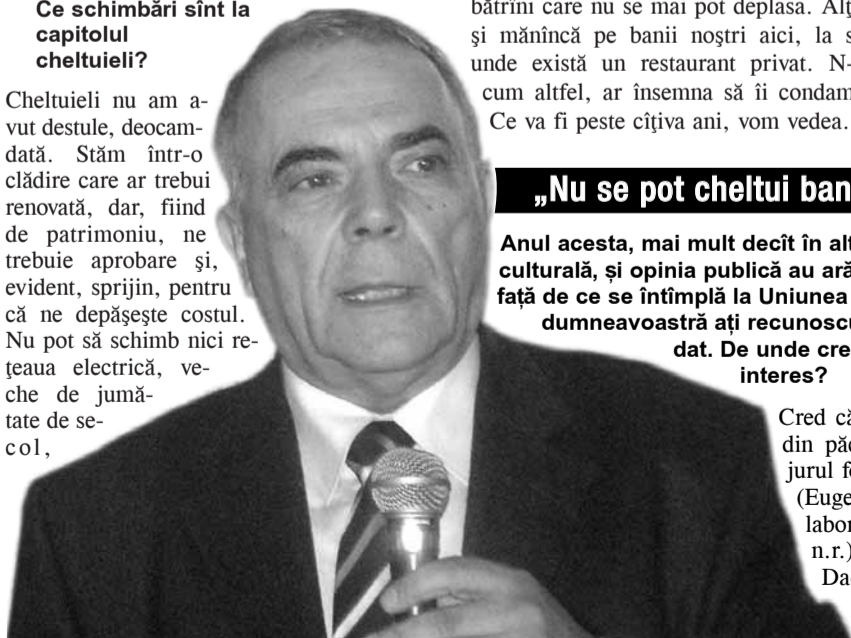
Ba da, numai că nu toți scriitorii și cititorii aparțin acestui secol. Există un lot important care aparține de secolul XX, dar mai ales de perioada comunistă, care era pudică prin excelență. Dar trece și asta, deja cred că s-au obișnuit. Venim totuși după 50 de ani în care limbajul a fost cenzurat, iar capitolul sexual, ca să spun așa, ca și cel religios au fost mai abitir cenzurate. Cu toate consecințele care decurg de aici: faptul că nu s-a constituit multă vreme la noi, în roman de exemplu, un limbaj erotic. Fie avem cuvinte care sună vulgar, fie care sună științific și nu le poți folosi în viața de toate zilele. Acum, încet, încet, se formează acest limbaj. De fapt, el începuse să se formeze în anii '30, în romanul generației Mircea Eliade și Anton Holban, dar a venit comunismul și procesul a fost stopat. Apoi, s-a reluat după 1990, cu excesele de început. Vor trece. Vreau să vă spun că atunci cînd am fost la Londra prima dată, acum vreo trei decenii, în Pacadilly Circus am văzut zeci de magazine de scule erotice, toate pline cu lume curioasă. Am revenit după vreo douăzeci de

„Nu se pot cheltui bani anapoda cînd nu îi ai“

Anul acesta, mai mult decît în alții, presa, nu neapărat culturală, și opinia publică au arătat un interes deosebit față de ce se întîmplă la Uniunea Scriitorilor. Chiar dumneavoastră ați recunoscut asta la un moment dat. De unde credeți că vine acest interes?

Cred că principala cauză a fost, din păcate, scandalul apărut în jurul fostului președinte al USR (Eugen Uricaru, acuzat de colaborare cu fosta Securitate – n.r.). Așa se întîmplă la noi. Dacă lucrurile stau bine, într-un regim de norma-

litate, presa n-are ce să scrie. Cum apare o criză, dintr-odată ieșim la lumină. A doua cauză a fost că, pe acest fond, au căzut alegerile pentru conducerea USR și atunci lucrurile s-au legat. Poate, în al treilea rînd, faptul că am venit o echipă integral nouă, căci nici eu, nici Varujan Vosganian nu am mai dat pe aici, ceea ce a sugerat că vrem să schimbăm ceva. Și, nu în ultimul rînd, a fost un program pe care l-am propus de la început, de desecretizare a acțiunilor Uniunii. Am încercat să deschidem la propriu și la figurat ușile. Chiar o ușă din biroul meu, care dă în sala de alături, unde se țin conferințele, blocată pină acum cu niște dulapuri și care se deschide mai nou de fiecare dată cînd avem musafiri. Am făcut un site, pe care vom pune tot, ca să nu mai existe impresia că aici se întîmplă nu știu ce chestii nemaipomenite, se cheltuiesc bani anapoda. Vă spun eu, și nu e nevoie să rămînă între noi, că nu se pot cheltui bani anapoda cînd nu îi ai!

REPERE:

- Președinte al Uniunii Scriitorilor din România
- Născut la 27 noiembrie 1939 la Rîmnicu-Vîlcea
- 1956 – A absolvit liceul la Sibiu
- 1962 – Absolvent al Facultății de Filologie a Universității din București
- 1974 – Doctor în Litere cu teza „Opera lui Titu Maiorescu” la Universitatea din București
- Profesor universitar la Facultatea de Litere și membru corespondent al Academiei Române

ani, mai era un singur magazin și acela gol. Asta e. Fiecare își face istoria în alt moment, dar respectând niște etape.

Desigur, dar la noi etapele nu par a fi întotdeauna consecutive, pentru că, iată, am reușit, după un secol și mai bine, teza conform căreia „traducerile nu fac o literatură”, discutată mai ales odată cu venirea lui Paulo Coelho în România.

Literatura română datorează foarte mult traducerilor. Degeaba a susținut contrariul Kogălniceanu – desigur, ținea de romantismul pașoptist, de naționalizare. Traducerile fac o literatură, iar literatura română este ieșită din traducerile din mai multe limbi, începând din greacă și până la franceză, trecând și prin engleza americană și în general prin limbile romanice. Toată poezia noastră modernă este produsul poeziei moderne de limbă franceză, așa-i adevărul. Generația '80 în poezie este produsul Generației „Beat”, a lui Feringhetti și a celorlalți poeți americani din anii '60.

Și mai este o direcție de dezbateră, cu sens invers: exportul literaturii române. „Suplimentul de cultură” a prezentat opinii pro și contra privind cantitatea și calitatea literaturii exportate de noi în Occident. Care e poziția dumneavoastră?

Aici e o mare problemă. În primul rând că exportul de carte înseamnă intrarea pe o piață străină, care are resorturile ei, iar acest lucru presupune un efort conjugat și un sistem de pîrghii foarte complicat. Prima pîrghie este să găsești un nativ în limba respectivă care să îți traducă volumul, pentru că degeaba o traduc eu, care știu franceză, germană, engleză sau italiană ca la școală. În al doilea rând, e o poveste de bani. Noi dăm unul-doi euro pe pagină la o traducere, or, peste hotare, am auzit că se plătește și 80 de euro. N-am să găsec niciodată fără măcar 70 de euro un traducător bun. Apoi, mai sînt relațiile cu instituțiile respective, care nu se fac la nivel de Uniunea Scriitorilor, Ministerul Culturii sau Institutul Cultural Român. Nu merg. Relațiile astea sînt personale. Eu ar trebui să merg în nume personal, să găsec pe cine răspunde de carte străină la Gallimard, să îl duc la o circiumă unde se duce de obicei, să stăm să bem un vin bun, să mă fac că îmi place vinul roșu francezesc și să îl șarmez cum pot, să îl determin să citească zece pagini dintr-o carte și să îi promit că nu se va plictisi. E o politică, dar care se face individual, de la caz la caz. Ca să devină politică de masă, ia timp și bani pe care deocamdată nu îi avem.

Mircea Mihăieș susținea, tot în „Suplimentul de cultură”, că, pe lângă lipsa de bani, mai avem o problemă: nu dispunem de literatură bună de export.

Mircea Mihăieș să vorbească atunci cînd o face critică de întîmpinare. Deocamdată, el

„Institutul Cultural Român vrea să facă treabă, dar cu banii pe care îi are poate exporta foarte puțin. Poate profităm acum, că nu mai exportăm pui de găină.”

„Nici un editor nu a descoperit exact și cu certitudine care tipăritură merge”

Ce înseamnă succesul pentru un scriitor? Ce trebuie să vizeze un tînăr care se apucă de scris?

Succesul înseamnă, evident, să vîndă bine și să fie cunoscut de un public cît mai larg. Desigur, ar trebui să vindeze valoarea, dar se obține mai ușor succesul. Valoarea o ai sau nu o ai de la început, succesul ți-l mai și faci. Pentru istoria literaturii, contează valoarea. Succesul e prezent, valoarea ține de posteritate.

Ce înseamnă, pe de altă parte, succesul pentru o editură?

Aici e mai greu de știut, pentru că depinde mai ales de piață și piața e irațională, indiferent că e de carte sau de zarzavat. Nici un editor nu a descoperit exact și cu certitudine care tipăritură merge

și care nu, pînă unde se întinde tirajul. Fiecare se orientează. Imediat după Revoluție, de exemplu, au avut succes cărțile unor scriitori români stabiliți în străinătate. Sau au avut succes cărți majore despre comunism, ori romanul polițist, care apărea și înainte de 1989, dar cu țîrîta. Ei, acum nu mai merge nici unul din asta, îmi spun editorii. Gabriel Liiceanu stă cu volumele enorme din seria aia de Politologie nevîndute. Nu mai interesează pe nimeni. Nu există o rețetă.

Atunci, ce contează într-o editură: afacerea sau...

E o afacere, o afacere mai specifică, cine face afacerea asta trebuie să aibă mintea la cărți, nu la castraveți, dar tot o afacere rămîne. Vorba unui editor : „Domnule, nu vreau neapărat să cîștig, dar nici să pierd”.

Florina Ilis, Mircea Mihăieș, Silviu Lupescu, Nicolae Manolescu și Andrei Oișteanu pe 13 octombrie, la conferința de relansare a Editurii CARTEA ROMÂNEASCĂ

scrie despre consacrați. Eu cred că avem scriitori foarte buni, problema noastră e limba. La muzică e mai simplu, picioarele unei dansatoare, dacă mai este și bună ca meseriașă, pot cuceri Parisul. În schimb, un roman trebuie să fie tradus. Desigur, există o problemă că nu exportăm destul, deoarece, dacă ne integrăm în Europa, trebuie să ne integrăm și cultural, că nu o putem face exclusiv cu producția de masă lemnoasă pe care o avem...

Domnul ministru al Culturii este convins că sîntem deja integrați...

Da, teoretic sîntem în Europa dintotdeauna, dar nu am luat nici un Premiul Nobel pînă acum, iar în cataloagele franțuzești ale „La Rentrée” am văzut romane poloneze, ungurești și nici unul românesc. Sîntem integrați prin absență. Institutul Cultural Român vrea să facă treabă, dar cu banii pe care îi are

poate exporta foarte puțin. Poate profităm acum, că nu mai exportăm pui de găină.

Legat de Nobel, în 2005, a fost ceva agitație, s-a vorbit că Mircea Cărtărescu ar avea șanse să îl primească. Ce ne împiedică să ajungem la mult rîvnitul premiului?

Nu e chiar așa simplu, e un traseu extrem de complicat. Noi tot ne-am lăudat că l-am propus pe Blaga, că ce bine era dacă lua Nichita, dar nu am făcut niciodată un demers oficial și serios. Nu se poate așa, dacă noi credem că Mircea Cărtărescu sau Blaga merită, ei să și obțină premiul. E un traseu complicat, pînă ajung să fie selecționați, nominalizați... A existat un dezinteres major pentru aceste etape, dar, în mod paradoxal, și o aroganță că nouă ni se cuvine, de ce nu ni se dă pur și simplu. Bineînțeles că sîntem neglijați dacă nu știm să ne ducem în față! Noi nu sîntem în toate instituțiile europene, nu sîntem în Parlamentul European, avem doar observatori. Dar ăia trebuie să fie acolo, să trimitem oameni care vorbesc măcar o limbă străină, nu cum s-a întîmplat uneori, să ne ducem pregătiți. Aici e toată povestea.

Dan C. Mihăilescu a denumit cititorii o „specie pe cale de dispariție”. Ce se întîmplă cu specia asta?

Eu nu cred în moartea artei, moartea romanului, moartea muzicii. În primul rînd, mă împiedică să cred lucrul ăsta o simplă constatare : în epoca noastră, e adevărat, cu o populație planetară pe măsură, numărul de cititori este mai mare decît în toată istoria. Adică, în acest moment, dacă am face o socoteală, am găsi mai mulți cititori decît toți cei de la începuturi adunați peste veacuri și puși laolaltă. În al doilea rînd, e o prejudecată că toată lumea trebuie să ci-

tească. Nu trebuie, nu toată lumea trebuie să asculte muzică, să știe tabla înmulțirii, să se priceapă să taie o bucată de lemn și să o transforme într-o ușă. E adevărat că cei care nu citesc pierd niște lucruri, cum cei care nu ascultă muzică pierd la fel de mult. Eu am această idee că mesajul pe care fiecare artă sau specie în parte îl transmite este unic și irepetabil prin alte mijloace. Deci ceea ce eu nu descopăr prin citit, pentru că nu citesc, nu am nici o șansă să descopăr pe vreo altă cale, mă privesc de ceva adică. Bun. Dar oricum trăim din privațiuni. Eu nu mă privesc de citit, dar de o mulțime de alte lucruri, da. Ar putea veni cineva să îmi spună : „Bine, dar tu te-ai uitat vreodată cu microscopul într-o celulă vie să vezi ce univers e acolo, ce fenomene? Vezi, habar n-ai!”. În al treilea rînd, panica asta cu dispariția cititorilor este legată și de apariția unor mijloace de dezvoltare cum sînt televizorul, computerul sau Internetul. Toate aceste mijloace, la apariție, au dat semne că vor acapara totul, dar încet, încet s-au specializat pe ce erau mai bune. În momentul de față, Internetul este una dintre cele mai extraordinare scule realizate de om vreodată, dar este una de informare, nu ține de cultură. Se va specializa pe informare și îmi voi face bibliografia pe Internet, voi citi cărți de lucru, care mă ajută, dar nu voi citi *Război și pace* pe Internet. E și incomod. A, dacă vreau să aflu mai multe despre Tolstoi, despre momentul în care a fost scris romanul și ce s-a întîmplat atunci, da, mă duc pe Internet.

Spu-neți că, de fapt, Internetul ar putea fi de ajutor cărților, și nu o amenințare...

Deja a devenit un ajutor. Lasă, că se copiază teze de doctorat de pe Internet, asta e, într-adevăr, de mare ajutor. Ajută nu numai cititului, ci chiar scrisului cărților...

REPERE:

- Director al revistei „România literară” (din 1990)
- Membru fondator al Alianței Civice
- Președinte al Partidului Alianța Civică (PAC) (ales în iulie 1991). Partidul a fost membru al Convenției Democratice din România, pe listele căreia Nicolae Manolescu a fost ales, în septembrie 1992, senator de Sibiu

CĂRȚI:

- A publicat peste 20 de volume de critică, istorie literară și eseu, printre care:
 - *Lecturi infidele* (1966)
 - *Metamorfozele poeziei* (1968)
 - *Contra-dicția lui Maiorescu* (1970)
 - *Sadoveanu sau utopia cărții* (1975)
 - *Odobescu* (1975)
 - *Teme – șapte volume* (1971-1988)
 - *Arca lui Noe – trei volume* (1981-1984)
 - *Istoria critică a literaturii române, vol. I* (1990)
 - *Metamorfozele poeziei. Metamorfozele romanului* (1999)
 - *Cititul și scrisul* (2002)
 - *La Editura Polirom au apărut volumele: Cititul și scrisul* (2002) în colecția „Ego-grafii” și *Metamorfozele poeziei. Metamorfozele romanului* (1999), în colecția „Collegium. Litere”, ediție îngrijită de Mircea Mihăieș.

Șase „frumoși străini” s-au aflat la Iași pentru avanpremierea programului

„Les Belles Etrangères”

Timp de două zile, șase dintre cei 12 autori selecționați în programul francez „Les Belles Etrangères” s-au aflat la Iași pentru a participa la mai multe întâlniri cu publicul. Deși invitațiile la avanpremierea ieșeană au fost făcute cu mult timp înainte, numai Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Gheorghe Crăciun, Dan Lungu, Simona Popescu și Cecilia Ștefănescu le-au onorat. Centrul Cultural Francez din Iași și revista „Suplimentul de cultură” le-au oferit celor șase autori posibilitatea de a se întâlni cu publicuri variate: elevi și studenți, scriitorii ori cititorii aflați întâmplător (sau nu) în librărie.

George Onofrei
Ana-Maria Onisei

Miercuri, pe 19 octombrie, după întâlnirea matinală cu presa, autorii care vor merge în Franța pentru două săptămâni la mijlocul lunii noiembrie s-au aflat în Sala Studio a TVR Iași, unde au dezbătut despre felul în care se prezintă literatura română în spațiul occidental. A doua zi, cei șase, împreună cu criticul de teatru Marina Constantinescu (realizatoarea emisiunii „Nocturne” de pe TVR 1) s-au întâlnit cu câteva sute de elevi ieșeni și profesorii acestora în sala de festivități a Colegiului Național „Mihail Sadoveanu”. Maestră de ceremonii a fost chiar Camelia Gavrilă, inspector școlar general, fosta profesoară de limba și literatura română a scriitorului Dan Lungu. Unii dintre autorii prezenți au intrat în manuale: Simona Popescu, Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian. Nu toți profesorii au fost de acord cu includerea lor în bibliografia școlară obligatorie, unii „sînt mai constestați”, după spusele doamnei Gavrilă. Elevii au venit, evident, cu întrebările pregătite de-acasă.

Cinci dintre cei 12 scriitori (Dan Lungu a plecat miercuri noapte în Franța) au susținut joi seară lecturi publice la Librăria Humanitas „Eugène Ionesco” și au răspuns întrebărilor publicului. Singurul care „a ieșit” din ritualul lecturilor a fost Ștefan Agopian, care s-a scuzat pentru dicția sa și pentru faptul că își iubește prea mult cărțile spre a putea citi el însuși din ele. Cu o zi înainte, la conferința de presă, stabilise la câteva mii de euro onorariul pe care și l-ar dori numai pentru a fi privit în timpul unei lecturi publice. Ana-Maria Onisei, redactor la „Suplimentul de cultură”, a citit în locul prozatorului câteva pagini din *Fric*.

„De ce scrieți?” a părut a fi cea mai dificilă întrebare a serii și, totodată, cea mai contestată. În urma răspunsurilor scriitorilor, poetul Emil Brumaru i-a „acuzat” că au inventat dinadins răspunsuri ușoare la o întrebare atât de grea: „Eu habar n-am de ce scriu, nu știu atât de bine ca voi de ce fac asta. Aș vrea să am asemenea certitudini. Această întrebare nici nu se pune, de fapt!”.

La finalul serii, Centrul Cultural Francez a oferit gratuit publicului cărți în limba franceză.

Miercuri, 19 octombrie, la Galeriile „Pod Pogor-fiul” din Iași a avut loc conferința de presă prilejuită de avanpremierea programului „Les Belles Etrangères”. La aceasta au participat doar cinci dintre autorii selecționați. Ștefan Agopian, Gheorghe Crăciun, Dan Lungu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu, alături de moderatorul întâlnirilor, criticul de teatru Marina Constantinescu.

Gabriela Adameșteanu: „Îți apărea o carte, făceai o lansare și asta era tot”

Cum s-a simțit Gabriela Adameșteanu la Iași, dialogînd, discutînd și dezbătînd cu cititorii?

Eu cred că a fost o manifestare foarte bine organizată. Partenerii media au fost activi. Importantă a fost întâlnirea cu publicul tînăr. Astăzi am văzut o sală foarte plină de elevi care veniseră să vadă, să asculte sau să întrebe scriitorii. Eu am mai fost, în urmă cu

trei săptămîni, la o întâlnire la Colegiul „Sfîntu Sava” din București. Întîlnirea de la Iași a fost mai caldă și mai intensă, a arătat un mai mare interes. Cred că e un început foarte bun. Din acest punct de vedere, e foarte important „să se dea drumul” la lecturile publice, să se organizeze cit mai multe întâlniri cu cititorii. La noi, pînă acum, cînd îți apărea o carte, se făcea o lansare și asta era tot. Dacă lansarea e la Cărturești, cîte persoane intră în sală? O sută? Vi se pare mult? Cîțiva sînt ziarîști, alții sînt prieteni și, de fapt, nu ajungi în fața unui public. Noi trebuie să ajutăm literatura, pentru că ea nu este într-o situație publică.

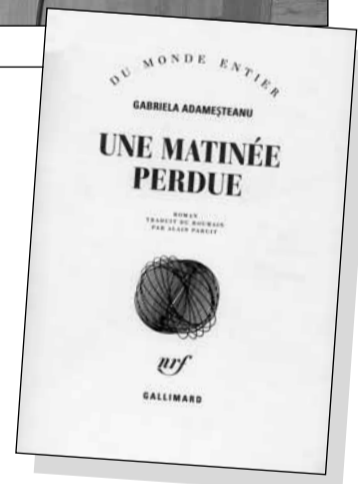
Cum?

O cale sînt lecturile publice. Nu știu dacă vom avea rezultate extraordinare și imediate, dar trebuie să încercăm. Putem să vindecăm „bolnavul” sau să-l ținem în viață. Dar cumva trebuie acționat.

Vei pleca mai repede în Franța, ți-a apărut volumul la Editura Gallimard. Ce ecouri ai pînă acum?

În acest timp, de cînd mi-a fost publicată cartea la Gallimard, am avut două ecouri.

Coperta romanului *Dimineață pierdută* tradus pentru Gallimard de către Alain Paruit

Unul de la o jurnalistă, care îmi citea cartea și îi plăcea.

Al doilea, de la „Pages de librairie”, o publicație specială a librarilor din Franța, unde mi s-a cerut deja un interviu. Sînt două semnale bune. Nu mă aștept la ceva extraordinar, vreau să trezesc un mic interes.

Din întrebările de pînă acum, pe care le primesc din Franța, interesul nu e doar pentru mine, ci și pentru istoria României, o istorie care se regăsește în *Dimineață pierdută*. România, care era o pată albă în Franța, a început să intereseze. Cred că noi, cei 12 scriitori, care am funcționat ca o echipă la Iași, vom și mai mult o echipă atunci cînd vom ajunge acolo, în Franța.

(A consemnat Ovidiu Șimonca)

Dan Lungu: „Avanpremiera ieșeană este cel mai bun lucru care s-a întâmplat în România“

Ești copleșit că participi două săptămâni la programul „Les Belles Etrangères”, un program în care te pui în valoare ca scriitor?

Nu sînt copleșit. Simt greutatea acestei manifestări, îmi dau seama de oportunitățile pe care le deschide. Sînt bucuros, aș fi ipocrit să spun că nu sînt bucuros. În același timp, îmi dau seama de limitele acestei sărbători. Nu exult, depinde foarte mult și de prestația mea acolo, și de evoluția întregii echipe ca ecourile să fie de durată și să apară noi oportunități, atât pentru cei 12 invitați, cât și pentru alți autori.

Ce te pregătești să le spui francezilor?

Nu sînt adeptul discursului pregătit de acasă. Sînt susținătorul interacțiunilor directe și al replierii pe discuția pe care o propune interlocutorul. Dar sînt cîteva lucruri pe care vreau să le ating. Vreau să vorbesc despre literatura tînără din România,

despre autori interesanți, despre faptul că literatura română merită să fie citită și urmărită. Asta e o situație în care cred, nu va fi un discurs publicitar, doar pentru faptul că sînt la Paris. Și vreau să le mai spun că, citind literatura română, vor avea prilejul unei mai bune cunoașteri a României.

Ai primit ediția franceză din Raiul găinilor?

Am văzut numai coperta. Manuscrisul traducerii îl văzusem din vară, Laure Hinckel a fost la Botoșani, orașul meu natal, să discutăm traducerea. Sînt foarte mulțumit de echivalențele pe care le-a găsit. De exemplu, un personaj de-al meu bea apă de la robinet, „Poiana pompei”. Cum spui asta în franceză? În franceză, el bea „Evian du robinet”, Evian fiind apa lor minerală cea mai cunoscută.

Cum arată coperta?

Pe copertă e o fotografie cu mine. Eu stau pe spate, pe un fel de bancă. E o fotografie pe care am făcut-o anul trecut la Viena, la muzeul de Artă, unde sînt niște bănci foarte speciale, roz. Stăteam întins pe spate și Dana, soția mea, mi-a făcut o fotografie, care i-a plăcut foarte mult lui Laure Hinckel.

La Iași s-au auzit conturate două puncte de vedere. Primul, că instituțiile românești, cum ar fi ICR-ul, trebuie să se implice în această acțiune. Al doilea punct de vedere este că, la bugetele insuficiente care există, implicarea ar fi mai degrabă a instituțiilor private. Ce punct de vedere susții?

Toată această polemică îmi aduce aminte de un șoc pe care l-am avut cînd am văzut că străzile sînt spălate pe vreme de ploaie. Dacă plouă, ce rost are să speli străzile? Iar un specialist mi-a spus: ploaia udă mi-

zeria, o dă pe margini, iar mașinile curăță mai bine cînd plouă. Revenind și discutînd strict pragmatic, mie mi se pare că instituțiile statului ar fi trebuit să se implice în acest eveniment, să-i facă publicitate în România și în Franța. Dacă francezii au făcut o antologie cu cei 12 scriitori, Institutul Cultural Român ar fi putut să propună o antologie suplimentară. Profitînd de situația care deja există, se putea face o nouă antologie sau se putea prezenta un dicționar al scriitorilor români, tradus în franceză. Dacă tot francezii dau ploaie pe evenimentul acesta, hai să băgăm și noi mașinile de spălat, să profităm în chip pragmatic de această oportunitate. Se putea face fie o antologie, fie un dicționar al scriitorilor români, fie o scurtă istorie a literaturii române. Închipuiți-vă, noi aveam și un public care venea oricum să ne vadă, iar încă un volum făcut în România, destinat publicului francez, n-ar fi prisosit, dimpotrivă, ar fi ajutat la promovarea literaturii române. Nu mai începeai de la zero, nu mai cheltuiai bani cu promovarea, pur și simplu îți susțineai produsele tale, împreună cu cele ale francezilor. Sau se puteau promova și alți autori, diferiți de cei 12.

Cum receptezi această avanpremieră făcută la Iași, doar la Iași?

Avanpremiera ieșeană este cel mai bun lucru care s-a întâmplat în România pe tema aceasta. La Iași, în toată presa locală, s-a pomenit despre proiect, s-a făcut promovare, s-au prezentat autorii. Asta în timp ce presa centrală, mai ales cea culturală, a neglijat subiectul. Iar Centrul Cultural Francez din Iași a lucrat excepțional, a făcut cea mai amplă acțiune din România care pune în valoare „Les Belles Etrangères”.

Cecilia Ștefănescu: „E trist să atîrnăm de bunăvoința altora“

Cum ai aflat că vei fi în „Les Belles Etrangères“?

Eram la o terasă la Green Hours și m-a sunat, în după-amiaza aceea, Laure Hinckel, spunîndu-mi că am fost selecționată pentru „Les Belles Etrangères”. Povestea a fost, recunosc, ceva mai lungă. O cunoscusem pe Judith Oriol, care este atașatul cultural al Ambasadei Franței, la o petrecere unde nimerisem absolut întîmplător. Și Judith Oriol mi-a vorbit despre „Les Belles Etrangères” și ne-a cerut, mie și soțului meu, Florin Iaru, cîte trei exemplare ale volumelor noastre. Eu am trimis cu puțin entuziasm, credeam că această invitație este adresată mai degrabă scriitorilor consacrați. În loc de trei exemplare am trimis doar două, iar unul era luat de la părinții mei, cu dedicația mea, am rupt pagina și le-am dat volumele. Cînd am fost selecționată în „Les Belles Etrangères”, mărturisesc că nici n-am crezut.

Care e mesajul tău pentru francezi?

Venim dintr-o cultură vie, fără complexe, venim dintr-o lume aproape exploziv de liberă. Cred că oricine dintre scriitorii români se poate exprima în spațiul cultural european și transatlantic. M-a întrebat unul dintre ziaristii francezi care au venit să ne intervieveze dacă nu mi-aș dori să trăiesc în altă parte. Nu, nu vreau să trăiesc în altă parte. România îmi va oferi subiecte nenumărate. Și mă simt bine aici.

Următoarea carte e gata?

Mă străduiesc să o definitivez. Sînt în faza în care nu mă îndur să o las să apară. E aproape gata, dar nu mă grăbesc să o public. Acesta e și un sfat: nici un autor tînăr n-ar trebui să se grăbească să-și dea cărțile la tipar. În prezent, există această lejeritate, poți publica, dacă ești bun, și se face și o campanie de promovare, ești luat în seamă. Dar cred că trebuie să ții cartea pînă ești mulțumit de ea.

Viitoarea carte are și un titlu?

Se numește *Intrarea soarelui*.

Cum ți se pare faptul că primul loc, și ultimul, în care sînteți prezentați în România e orașul Iași?

E foarte bine. Eu nu țineam să fim prezentați la București. La Iași este una dintre cele mai importante edituri, Polirom. În al doilea rînd, mă simt flatată că am venit la Iași invitată de Centrul Cultural Francez, unde există oameni

dăruți, care au transmis mai departe superiorilor lor dorința de a face această întîlnire, organizată foarte bine. Iașul a reușit să amortizeze, să amortească disensiunile, iar noi, care ne-am întîlnit aici, am vorbit aceeași limbă. Am părut o echipă și cred că asta e cel mai important.

Împunsăturile voastre publice, nu puține, s-au adresat instituțiilor culturale românești, care nu s-au implicat în prezentarea acestei manifestări. Chiar se putea face mai mult?

Da, cu siguranță. Eu sînt pentru implicarea instituțiilor.

De ce?

În acest caz, pentru că implicarea statului francez este foarte puternică, era o chestiune de curtoazie să existe și reciprocitatea. Chiar dacă eu mă duc ca individ acolo, cu propria-mi carte, reprezint și România. Cultura română, cea actuală, e cvasinecunoscută. Eu nu mai pot să fiu reprezentată prin Cioran.

Ce te-ai fi așteptat să observi?

M-aș fi așteptat ca Uniunea Scriitorilor să facă o întîlnire la București sau în oricare oraș important cu cei 12 scriitori. M-aș fi așteptat ca Institutul Cultural Român, în loc să se arate sceptic, prin diverșii lui membri, față de posibilitatea de a exporta cultura română, să prindă din zbor acest prilej, care practic era o ofertă a statului francez. M-aș fi așteptat ca Institutul Cultural Român să scoată o altă antologie, nu doar cu cei 12, ci cu încă 12, dacă se putea. Să mergem în clonț cu această antologie, făcută de ICR în franceză, și să o arătăm editorilor francezi cu care vom avea întîlniri. Una este să recomandăm noi, prin vorbe, alți scriitori români, și altceva era să avem o antologie făcută de ICR. Ar fi fost altă greutate a manifestării dacă și ICR se implica.

Gheorghe Crăciun: „M-am simțit băgat în seamă“

Cum vi s-a părut avanpremiera de la Iași?

Iașul este unul dintre puținele orașe ale țării care știu ce înseamnă manageriat cultural. Fiind scriitor român și trăind în România, la Iași este una dintre puținele dați cînd mă simt, cu adevărat, un scriitor, adică simt că trăiesc într-o lume normală, unde scriitorii sînt băgați în seamă, unde pot să-și exprime opiniile, se pot întîlni cu cititorii, pot să dea autografe.

Ce a avut în mod special Iașul în privința manageriatului cultural?

Am simțit că la Iași se întîmplă ceva foarte serios. Și asta am observat cu o săptămîină înainte de a veni aici, urmărind modul în care a fost promovată evenimentul. S-a făcut o prezentare cu fotografiile celor 12 autori invitați, difuzată în presa centrală și în revistele culturale, în special în „Observator cultural”. A existat o excelentă mediatizare, înainte de eveniment. Dincolo de asta, ce s-a observat la Iași ține, iarăși, de o promovare complexă și bine gîndită. Am început cu o conferință de presă, am continuat cu o discuție liberă într-un studio de televiziune, ne-am întîlnit cu elevii Colegiului Național „Mihail Sadoveanu”, am citit într-o librărie. Între timp, presa ne-a răsfațat, am dat interviuri. Am simțit că sînt

tem tratați ca o grupare care reprezintă o șansă pentru literatura română de a deschide o ușă spre Occident.

După cele două zile petrecute la Iași, sînteți mai încrezător că veți avea bune rezultate în întîlnirile din Franța?

Printre colegii mei de echipă opiniile sînt amestecate. Unii dintre ei sînt optimiști și entuziaști. Eu am primit botezul străinătății și am un optimism moderat. Nu sînt un sceptic, nu cred că vom avea săli arhipline, așa cum a fost la întîlnirea cu elevii ieșeni, dar cred că, dacă la fiecare întîlnire vor fi 60-70 de cititori francezi, va fi bine. Nu mă îndoiesc de faptul că, dincolo de contractele deja încheiate și de cărțile care urmează să apară, vor exista și alți editori interesați și de ceilalți scriitori.

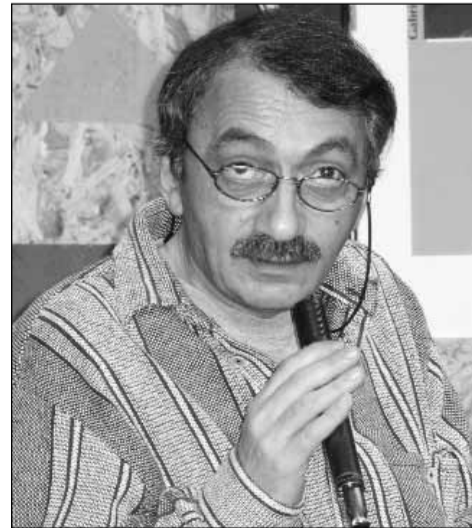
Ștefan Agopian: „Două zile foarte bune“

Ștefan Agopian, cum a fost manifestarea de la Iași?

Într-un singur cuvînt: extraordinar! A fost repetiția generală pentru o piesă în care încă n-am debutat.

Starea ta de un pesimism moderat înainte de Paris se păstrează?

Da, starea mea generală, de pesimism, că nu vom avea suficient ecou, că nu vom avea public, se păstrează. S-a mai îmbunătățit starea mea momentană. Au fost două zile foarte bune pentru scriitorii români.

Interviuri realizate de Ovidiu Șimonca

„Îmi doresc din tot sufletul să văd mai des autori români traduși“

Interviu cu Laure Hinckel, consilier literar al „Les Belles Etrangères“

Interviu de Ovidiu Șimonca

Cecilia Ștefănescu și Dan Lungu participă la „Les Belles Etrangères“ și, iată, au sau vor avea cărți traduse în Franța. Ce v-a atras la cei doi autori de v-ați încumetat să-i traduceți?

Când am deschis prima dată cartea lui Dan Lungu, am dat de paginile cu jocul unor copii pe buza râpei de la capătul străzii. Mi-a amintit de ceva personal și sint convinsă că poate trezi amintiri similare multor cititori. Acest pasaj a aprins brusc în mintea mea lumina zilelor de vară, când căutam mormoloci într-un canal absolut mizerabil dintr-un cartier oarecare, unde toți copiii îi adunau să-i crească într-un borcan pe pervazul camerei de dormit... Oricât de exotice și de necunoscute ar fi fost cititorului francez viața anterioară a personajelor din *Raiul găinilor*, sentimentele și felul lor de a discuta ni-i apropie foarte mult. Poveștile lor au ceva în comun cu cele scrise de Jorn Riel, un autor danez, care a publicat cu mare succes scurte povestiri numite de el „racontars“, adică exact un fel de zvon (ca în acest „fals roman de zvonuri și mistere“). Potrivit lui Riel, „un racontar este o poveste adevărată care ar putea trece drept minciună“. Dacă nu cumva o fi tocmai invers?

Ce v-a provocat să traduceți Legături bolnăvicioase?

Cartea Cecilei Ștefănescu m-a atras pentru că este o căutare existențială și o foarte specială hoinăreală prin București. Este extraordinar faptul cum puținele repere vizuale și un număr mic de indicații topografice construiesc o imagine pregnantă a Bucureștiului: cea a unui oraș în care predomină gerul sau, dimpotrivă, căldura cumplită, praful și trecutul necicatrizat, rămas sub formă de schele,

de coclauri și de hale industriale părăsite. Visul și fantasmalele cresc în voie pe acest teren inspirant.

Ce credeți că va însemna pentru literatura română participarea a 12 scriitori la programul „Les Belles Etrangères“?

Ce să însemne? „Literatura română... e o sintagmă prea impunătoare... Cred că, din vioiciunea cu care se discută în cercurile intelectuale și în reviste despre capacitățile ei de a trece granițele țării, literatura română a avut deja de câștigat. Participarea la „Les Belles Etrangères“ înseamnă pentru literatura română că va fi foarte vizibilă în Franța, începând din toamna aceasta. Deja, pe rafturile foarte încărcate ale librăriilor, cărțile mai vechi sau mai noi ale autorilor români au fost scoase în față. Tocmai am văzut, în câteva librării, *La matinée perdue* de Gabriela Adameșteanu și *L'sil en feu* de Mircea Cărtărescu. Am și putut cumpăra un volum de poezie semnat Ion Pop, *La découverte de l'sil*. Librăreasa scosese cartea în față pentru că știa că în curând va fi „Les Belles Etrangères“.

Echipele selecționate este imbatabilă, francezii – Centrul Național al Cărții, instituție a Ministerului francez al Culturii – au foarte bune informații despre literatura română.

Centrul Național al Cărții era foarte bine informat. Când m-au rugat să-i sfătuiesc să completeze lista și să întocmesc antologia, m-am bucurat să fac acest lucru, fiindcă iubesc literatura română, îmi place mult să traduc și îmi doresc din tot sufletul să văd mai des autori români traduși în Franța. De când am pus piciorul în România – era într-o zi de iarnă, în 1990 –, am vrut tot timpul să experimentez realitatea românească, să o cunosc, să aflu ce înseamnă să scrii în România și să cunosc, parcă din interior și, în același timp, cu o privire exterioară, carnea căr-

De când traduceți din literatura română?

Traduc din literatura română de doi ani de zile. Primul meu contract l-am obținut propunând falmoasa carte *Despre îngeri*. Primele două cărți traduse de mine sint eseul lui Andrei Pleșu, *Despre îngeri*, care tocmai a apărut la Buchet Chastel, sub titlul *Actualité des anges*, și romanul lui Dan Lungu, *Raiul găinilor*, apărut la Jacqueline Chambon. Încă mai lucrez la cartea Cecilei Ștefănescu, *Legături primejdioase*, care va apărea în februarie anul viitor.

ților scrise acum în România. Am fost extrem de pasionată de ce se scrie, de ce este viu în cultura română.

Care au fost criteriile de selecție?

Criteriile sint foarte clare: scriitorii să fie în viață, să aibă ceva publicat în franceză, să trăiască în România sau într-o altă țară, dar nu în Franța, să reprezinte pe cât posibil toate genurile literare (poezie, carte pentru copii, bandă desenată, proză, teatru), să reprezinte o diversitate generațională sau de stil... Filosofia și critica literară sint excluse din start după criteriile Centrului Național al Cărții și asta e o condiție chiar de când a fost inițiat programul „Les Belles Etrangères“. Asta este.

De ce atât de mulți tineri în echipă?

Vi se pare că sint „atât de mulți tineri“ în selecție? Numai Cecilia Ștefănescu poate fi considerată, într-adevăr, foarte tânără. Dimpotrivă, lista mi se pare foarte echilibrată și sper să câștigăm cu toții din această diversitate a vîrstelor. Unul dintre obiectivele „Les Belles Etrangères“ este și să prezinte publicului francez dinamica unei literaturi. Am invitat, deopotrivă, scriitori aflați la început de drum și autori consacrați. Consider că cele două categorii nu se exclud una pe cealaltă, nici măcar nu se eclipsază, ci se pun reciproc în lumină.

Ce ar aștepta francezii de la scriitorii români participanți la „Les Belles Etrangères“?

Cred că cititorii vor să citească literatura străină, în general, și nu numai anglo-saxonă. Oamenii sint curioși să-i audă pe scri-

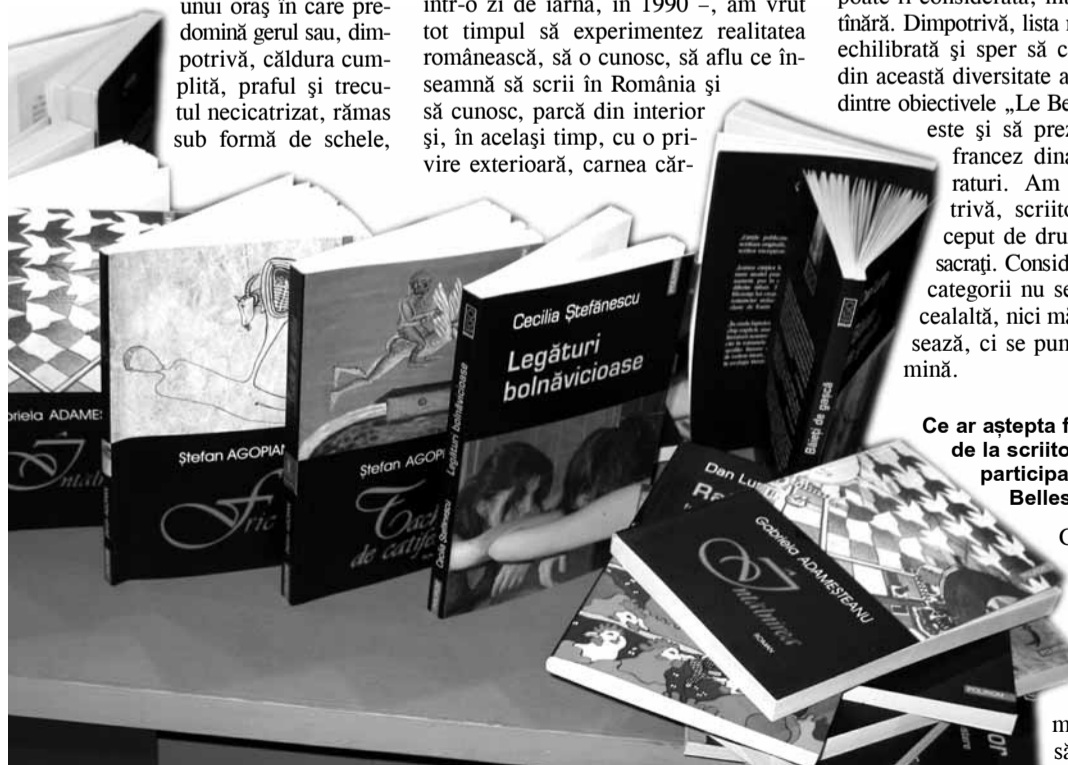
itori citindu-și din propriile creații, și cu atât mai mult vor să-i audă pe cei ce vorbesc limba română, limbă care dă impresia că, gata!, poți s-o vorbești și tu pentru că seamănă cu limba unei verișoare îndepărtate... Apoi, să știți că mulți tineri francezi, studenți și elevi, mai ales, prezenți la întâlnirile cu scriitorii români, vor fi citit cărțile și vor fi studiat poeziile celor invitați. Vor fi făcut asta împreună cu profesorii lor. Spun asta fiindcă parteneriatele cu școlile și cu liceele sint numeroase în cadrul „Les Belles Etrangères“. În plus, bibliotecile partenere, librăriile, centrele culturale regionale, toate au primit din timp cărțile invitaților, astfel încît publicul acestor instituții să fie avizat. Eu cred că ultimul lucru care i-ar interesa sint certurile și polemicele interne din România.

Ce ar trebui să facă instituțiile românești, editurile, revistele culturale sau autorii după încheierea programului „Les Belles Etrangères“, în așa fel încît să permanentizeze o prezență literară românească în spațiul francez?

Poate părea ciudat, dar despre o „permanentă prezență literară românească“ se poate vorbi și în momentul de față. Numai că literatura străină, de orice origine ar fi ea (în afară de spațiul anglofon), nu poate fi văzută, etalată și

promovată pe tarabele din supermarketuri, asta să fie clar!

Probabil se poate face ceva mai mult. De exemplu, în momentul de față, nu există o librărie de unde să poți cumpăra cărți românești. Pe mine, ca traducător, m-ar interesa foarte mult să citesc noutățile editoriale românești. Iar rara ocazie a Salonului de carte de la Paris n-am putut-o fructifica, deoarece la standul românesc (numai la el!) cărțile nu puteau fi cumpărate! Pe de altă parte, pot aminti și un exemplu pozitiv. Decizia Editurii Polirom de a publica un catalog arătos pentru o colecție inovantă, e vorba de „Ego. Proză“, în 2004, un catalog total diferit de toate celelalte, ca formă și conținut, a contat mult în promovarea tinerilor autori și i-a influențat pe cei de la Paris. Într-o puzderie de cataloage șterse și incomplete, acela a atras imediat atenția editorilor francezi care au vizitat târgul de carte. Norocul scriitorilor tineri însă a fost că unul dintre editori a dat catalogul unei persoane care știa limba română, pentru că, vedeți, nu era nici o versiune în limba franceză. Recent am citit relatarea lui Carmen Mușat în „Observator cultural“, despre strategia culturală poloneză de succes, și mi se pare foarte potrivită și pentru România. În fond, nu e vorba despre lucruri foarte complicate, dar trebuie făcute cu profesionalism.

Ovidiu Șimonca, redactor-șef adjunct al revistei „Observator cultural“:

„Les Belles Etrangères“: Franța ajunge la literatura română

Timp de două săptămâni, între 14 și 26 noiembrie, în 35 de orașe, 12 scriitori români se întâlnesc cu publicul cititor din Franța. Cei 12 autori sînt Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, Letiția Ilea, Dan Lungu, Ion Mureșan, Marta Petreu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu și Vlad Zografi. „Les Belles Etrangères“ este susținut în întregime (financiar și promoțional) de ministrul francez al Culturii, prin Centrul Național al Cărții. În acest număr am realizat un inedit (și sperăm fructuos) experiment jurnalistic: suplimentul revistei „Observator cultural“ a fost gândit și scris împreună cu redactorii de la „Suplimentul de cultură“. O parte dintre texte se regăsesc în ambele publicații. Am considerat necesar să dăm amploare și consistență unei manifestări care ar trebui să mute accentele în cultura română, de pe un provincialism deja strepezit pe o încercare de sincronizare culturală cu lumea franceză și europeană.

Creare și promovare

Avanpremiera de la Iași a fost prima (și singura!) acțiune din spațiul românesc care și-a propus să-i prezinte pe cei 12 scriitori invitați în Franța. În cadrul dezbaterilor ieșene s-a enunțat un adevăr incontestabil: înainte de a fi exportată, literatura română trebuie să fie cunoscută în România. Așa că dezbaterile de la Iași au fost absorbite de un public numeros, încă nepregătit totuși (și desul de inhibat) să discute față în față cu scriitorul în carne și oase, să-l provoace pentru a-l cunoaște mai bine.

Ce face partea franceză

Dacă ar fi să vorbim despre motivele pentru care francezii au hotărât să-i aducă pe români la „Les Belles Etrangères“, să remarcăm că „noul val“ din literatura română a fost elementul hotărâtor. Altfel spus, literatura română s-a trezit din amorțeală și francezii vor să contribuie la revigorare și să detecteze semnele schimbării. Martine Grelle, comisarul pentru „Les Belles Etrangères“, declara pentru „Suplimentul de cultură“: „Se știa din 1999 că va exista o ediție dedicată României. Dar, pentru a o putea realiza cel puțin mulțumitor, aveam nevoie de un anumit număr de autori tineri, interesanți de descoperit, și de autori mai cunoscuți, care să aibă deja o operă importantă. De aceea așteptam apariția acestei noi generații în plină ascensiune – rolul «Les Belles Etrangères» e de a facilita întâlnirea publicului francez cu literaturi despre care credem că încă nu sînt îndeajuns de cunoscute în Franța“.

În primul rînd, Centrul Național al Cărții strînge de cîțiva ani informații despre tot ce apare semnificativ în literatura română. Sînt informații luate direct din țară, reprezentanții acestei instituții făcînd numeroase drumuri în România, mai ales la tîrguri de carte. S-au evitat, din cîte se pare, zonele oficiale, de unde ar fi fost puține șanse să se strîngă date corecte.

Scriitorul Dumitru Țepeneag dezvăluia într-un interviu recent din „Observator cultural“ că fostul președinte al Uniunii Scriitorilor, Eugen Uricaru, nu avea nici un interes să-și susțină confracții și nu-l interesa „Les Belles Etrangères“, dorea să fie doar el publicat la o editură pariziană.

După strîngerea informațiilor, a urmat selecția autorilor, fiind consultați traducători, scriitori sau jurnaliști, toți cu legături în cultura română. Odată stabilită echipa, s-a trecut la partea cea mai spectaculoasă, dar și mai dificilă: promovarea. În această vară, o echipă de televiziune, condusă de Martine Grelle, i-a filmat în România pe cei 12 scriitori. Filmul, în variantă finală, va fi difuzat pe canalul Arte și va putea fi urmărit și în cadrul întîlnirilor cu publicul. Există și un site, excelent pregătit, cu informații despre autori: ce au publicat în România, ce au fost traduși în Franța și cu programul acestora în cele 35 de orașe franceze.

Tuturor celor 12 autori li se editează o antologie comună, cu texte inedite ale scriitorilor invitați (fragmente de roman, piese de teatru, nuvele și poezii). A mai existat posibilitatea să apară, tot pe bani francezi, volume proprii ale autorilor. În fericitul caz al pu-

La dezbaterile de la TVR Iași, autorii au avut parte de un public numeros, dar încă neobișnuit cu asemenea manifestări

blicării unor volume persoanele sînt Gabriela Adameșteanu, Ana Blandiana, Dan Lungu, Cecilia Ștefănescu, Marta Petreu, Letiția Ilea. Cheltuielile de traducere au fost suportate tot de Centrul Național al Cărții. Franța a reușit să dea un contur clar prezenței scriitorilor români. Ei vin pe un teren deștelenit, unde editorii sînt avertizați de prezența României și de șansa unor „capturi“. „Les Belles Etrangères“ este o cale de a găsi editori francezi interesați de literatura română. Apoi, ca și în cazul altor țări, după deschiderea ușii, în anii următori ne-am putea aștepta la noi traduceri din literatura română. Vor conta, fără nici o îndoială, interesul stîrnit în timpul celor două săptămîni și cum „își vor vinde marfa“ scriitorii, ce impresie vor face, dacă vor fi convingători. Numai că, oricît de multe vorbe meșteșugite vor rosti, eforturile lor ar fi trebuit dublate de o promovare pe măsura din partea autorităților române. Aici însă sîntem deficițari, toată promovarea o face partea franceză, nu există nici un plan românesc de promovare care să surprindă și să cucerească.

Ce face partea română

Interesul pentru o literatură străină trebuie întreținut continuu. Laurii de la „Les Belles Etrangères“ se vor ofili repede dacă nu va exista o preocupare românească asiduă de a duce literatura română în spațiul francez. Din păcate, partea românească pare să fie ori de-

pășită de eveniment, ori prea puțin interesată să sprijine ancorarea la țărîmul francez a vaselor plutitoare românești. În cuprinsul acestui supliment ați putut citi mai multe luări de poziție despre cum s-ar fi putut implica anumite instituții românești (Institutul Cultural Român, Uniunea Scriitorilor, Ministerul Culturii).

ICR organizează o expoziție de fotografie

„Suplimentul de cultură“ a solicitat Institutului Cultural Român informații cu privire la activitățile organizate de Centrul Cultural Român de la Paris. Am primit următoarele rînduri de la Sorin Gherghuț, șeful biroului de presă al ICR:

„Institutul Cultural Român susține financiar organizarea la Paris, în perioada 14-25 noiembrie 2005, în cadrul programului «Les Belles Etrangères», a unei expoziții de fotografie a domnului Răzvan Voiculescu, expoziție dedicată vieții contemporane din România. Fotografiiile vor fi expuse la Pôle Météiers du Livre din cadrul Universității Paris X-Nanterre, unde, în 16 noiembrie, va avea loc o zi de studiu intitulată «Literaturile din România», organizată de Mediadix (organism al bibliotecilor și centrelor de documentare din Paris și Ile de France). De asemenea, ICR va trimite la Paris, cu acest prilej, mai multe albume de fotografie, iar ICR Paris va organiza un stand de carte“.

deltarfi
 bucuresti 93.5fm
 iasi 97.9fm

Altfel spus
 de luni până vineri **6.30 - 10.00**

un duplex **București-Paris** cu
Sorin Pamfil, Mircea Iorgulescu,
Matei Vișniec, Dinu Flămând

ROMÂNIA LA RAPORT
 cu **Andreea PORA**

Un dialog în FM
 în care
 întrebările nu rămîn
 fără răspuns

ORA 17:00
 de luni pînă vineri

mesaje la: romanialaraport@infomix.ro

VREI UN RESTAURANT TRADIȚIONAL?

CEL MAI TARE GHID
IS-24-FUN
 DIN MOLDOVA

Cele mai bune restaurante, cluburi,
 baruri, cafenele, discoteci

CYMBELINE
 de William Shakespeare
 Regia: **LÁSZLÓ BOCSÁRDI**

TEATRUL ODEON

Suplimentul de CULTURĂ

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

„Concertul magic” al lui Yehudi Menuhin

În 1948, Yehudi Menuhin realiza într-un studio la Hollywood ceea ce producătorul peliculei, Paul Gordon, avea să numească primul film artistic muzical. Filmul a rulat în cinematografele din lumea întreagă, dar peste timpuri a fost aproape uitat. Până când, prin 1998, cincizeci de ani mai târziu, o copie germană a fost regăsită în arhive, restaurată și pusă pe DVD de compania Euroarts. DVD-ul a apărut luna trecută și, aproape inutil să insist, este un document istoric.

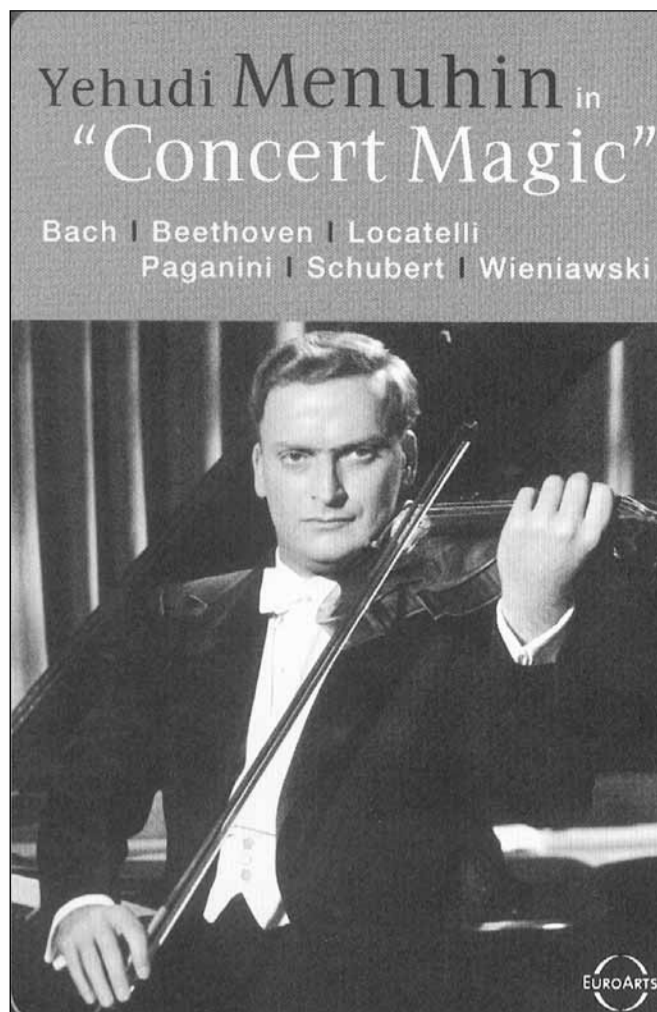
Menuhin avea 32 de ani la data turnării peliculei și era în plină formă a capacităților sale violonistice. Realizatorii filmului îi pun în evidență, cu mare abilitate și artă, jocul arcului și digitația. Filmările sînt făcute cînd sub un unghi amplu, încadrînd atît violonistul, cît și pianistul cu care face echipă, Adolph Baller, cînd cu planuri concentrate pe vioara lui Menuhin, luate de o cameră probabil suspendată deasupra. Menuhin dă impresia că ar cînta ca și cum ar fi în transă, cu o precizie și o emoție ce îi vor bucura pe mulți dintre admiratorii săi și, poate, vor servi drept lecție de muzică multor studenți.

Concertul magic, cum se intitulează filmul ce durează circa 75 de minute, include o serie de piese scurte, multe de popularitate, interpretate de Menuhin și Baller (Preludiul din a treia *Partită pentru vioară solo*, *Scherzo-tarantelle* de Wieniawski, capricii de Locatelli și Paganini etc.). Li se adaugă cîteva arii, între care „*Erbarme Dich, mein Gott*” din *Matthäus-Passion* al lui Bach, cîntate de Eula Beal, o contralto din San Francisco, și piese pentru pian, interpretate de pianistul american de origine poloneză Jakob Gimpel (1906-1989), mai puțin cunoscut decît fratele său Bronislaw, un celebru violonist. În două dintre piesele de Bach, soliștii sînt acompaniați de o orchestră sim-

fonică de la Hollywood, condusă de Antal Dorati, dirijorul de origine ungară cu care Menuhin avea să înregistreze, peste un deceniu, o remarcabilă versiune a celui de-al doilea concert de vioară de Bela Bartok, iar mai târziu, și a concertelor postume, cel dintîi de vioară și cel pentru violă.

Menuhin, care, sub tutela părinților săi, declinase pînă la cel de-al doilea război mondial orice ofertă de a face un film, s-a angajat trup și suflet în proiectul din 1948, mergînd pînă la a obține el principalele fonduri necesare realizării peliculei. O spune chiar violonistul într-un emoționant și extrem de instructiv documentar realizat în 1998, în compania criticului muzical Humphrey Burton, și intitulat *Istoria aflată în spatele Concertului magic*. Documentarul/ conversație, de peste o oră, este oferit pe DVD-ul Euroarts ca bonus, dar este infinit mai mult.

Întîmplarea face ca Menuhin să nu fi vizionat niciodată în sală filmul pe care îl realizase la Hollywood și merită urmărită cu atenție succesiunea de expresii de pe fața lui în timp ce Humphrey Burton îi derulează imaginile: de la amuzament la concentrare, de la nostalgie la seriozitate și chiar admirație. Aflăm astfel că lui Menuhin i s-a lăsat latitudinea de a-și alege singur programul și că toate piesele interpretate în film au constituit repertoriul sutelor de concerte date pentru combatanții americani în cursul războiului. Preludiul de Bach, spune Menuhin, nu cere o doză specială de concentrare sau meditație. Privindu-se în oglinda timpului, violonistul dă apoi verdictul: „Folosesc o bună digitație, dar performanța este cam mecanică; este o execuție curată, dar lipsită de forță, impact și frazare”. Și, privindu-se ușor încrunțat, Lord Menuhin conchide: „Este o bună interpretare de student”. Severă apreciere,

ii spune partenerul de conversație, la care Menuhin răspunde rîzînd din toată inima: „Să spunem că este o *excelentă* interpretare de student”.

Scherzo-tarantella de Wieniawski o auzise pe un disc al lui Heifetz, cînd avea doar șapte ani. A păstrat în minte toată viața acea interpretare magnifică și, spune Menuhin, fără să încerce să-l copieze pe Heifetz, s-a străduit să dea aceeași formă și strălucire a sunetului, ritmul, disciplina, elementele care îl impresionaseră.

Paganini deschide partea a doua a *Concertului Magic*, prilej pentru alte amintiri și comentarii despre cel pe care Menuhin îl numește „primul comis-voiajor modern care a vîndut muzică pentru vioară”. Întrebat despre legendarul pact cu diavolul al lui Paganini, Menuhin răspunde cu umor că oamenii timpului, puși în fața tehnicii incredibile paganiniene, „inventau... așa cum inventează astăzi ziaristii”. „Diavolul a lăsat în urmă și lucruri bune...” Discuția este și prilejul de a

aminti că Menuhin a făcut prima înregistrare integrală a *Concertului No. 1* de Paganini, din care, pînă la el, se cînta o singură mișcare, cea dintîi. Și spune el în conversația filmată: „Enescu a fost cel care mi-a cerut, a sugerat, să înregistrez o-pusul în întregime”.

Există multe momente pasionante în discuția cu Menuhin din care unul impresionează, cred, în mod deosebit. „Va fi Bach, poate, compozitorul secolului XXI?” – îl întreba, în 1998, criticul Humphrey Burton. „Cred că da – răspundea Menuhin; impresia mea este că pe măsură ce ne depărtăm de Bach, el ne devine mai prețios. Iar faptul că civilizația noastră se caracterizează printr-un declin al valorilor, printr-o lipsă crescîndă de spiritualitate, de meditație, prin violență, gălăgie de tot felul, brutalitate, agresivitate asupra sufletului și asupra naturii, împotriva ființei umane, va face ca muzica lui Bach să devină, poate, un soi de antidot, o sursă de inspirație.” Un document excepțional...

Mihaela MICHAILOV

TEATRU LA ROTISOR

Cuvinte calorice

La 1200° C, sticla se topește. Transparența devine fluidă. Opa-citatea se distilează și curge. E materie pulverizată.

La Librăria Cărturești, pe 19 octombrie, s-a prizat un *art joint*. Cuvintele s-au topit în formele halucinogene ale sticlei, sticla în foc și focul în film. Apoi filmul a ars în sunete. Ambien-tale și lichide ca niște bule muzicale. Și literele ațoase s-au regrupat și s-au legat în propoziții. Într-o lectură încălzită de fragmente din Florin Iaru, Liviu Bleoca, Veronica A. Cara, Silviu Gherman, Ioana Morpurgo, Florin Pîtea, Adrian Schiop, Constantin Vică, Tudor Călin Zorojanu. Și „imprimată” pe sticlă de Ioan Nemțoi. Și dezvoltată în instanțanee fotografice de Nicolae Cosnicheru, Ioana Alexe, Ștefan Angelescu, Ștefan Cosma, Marian Enache, Angelica Fulga, Mircea Maieru, Ovidiu Micșa, Alexandru Paul, Vlad Petri, Alexandra Rotaru, Ioan Văduva. Și încadrat filmic de Neil Coltofeanu, Liviu Pojoni, Claudiu Popa. La Cărturești a avut loc o demonstrație de *art in progress*, de lectură vizuală, dată prin topitoria sintetizatoarelor și alune-cărilor pe chitară (Vlad Sturdza, Sasha Liviu Stoianovici, Dan Alex Mitrofan). Au citit Florin Iaru, Florin Pîtea, Silviu Gherman și studenții la actorie Ilinca Manolache și Alex Pavel, regia Iris Spiridon.

La temperatura corpului acidulat și motorizat, teatrul se în-cinge. Spectacolul sangvin e spectacolul accelerării ritmului dramaticii cotidiene.

Teatrul e cuvînt încorporat în arderi. Act limită, act total, act extrem și riscant. Ca să existe integral, teatrul să ardă. Să exploateze termic cuvîntul și corpul. Altfel, el nu e decît teatru domestic de vitrină și în cea mai mare parte inutil. Afon și arbitrar. Amniotic și nevertebrat. Teatrul nu trebuie să fie protector și protocolar, *papionard* și pervers metaforic, *intabulat* între pereții *elevați* ai scenei. Nervul lui piroman, în sensul de ten-siune maximă, e ceea ce îi dă vitalitate. Nu e vorba însă de o ardere exterioară, ci de una internalizată, de un consum caloric interior al dramaticului. Spectacolul contemporan incinerează discursul greu, abstractul și *expoziția* de cuvinte pe scenă. Tectonica elastică a corpului exploziv e acum miza lui. Filosofia concretă a *pumnului (in)sensibil* îl pune în mișcare. Teatrul arderii afective, al alienațiilor iubirii, al marketingului emoțional, al realității urbane brute, cu cuțitul la beregată și cramponul pe piept, e practicat ca reacție la imediat. Imediatul trebuie însă și el să facă flotări.

Imaginea corpului flash, care schimbă uluitor de repede vi-tezele, e imaginea teatrului frontal. Corpul sound & light-design.

Într-un teatru caloric la rezoluția maximă a arderii. Sticla se topește la o temperatură de peste o mie de grade. Teatrul are nevoie doar de temperatura bioritmului realității contemporane. De gradele lumii de azi.

1200° C este un experiment artistic, realizat de Galeria Nemțoi și Librăria Cărturești.

SPECTACOLUL SĂPTĂMÎNII de Oana Stoica

Acvariul din sufragerie

Omul este suma faptelor și gîndurilor sale. Cel puțin așa pare a se înțelege din ultima piesă scrisă de Pirandello, *Nu se știe cum*, text în care vinovăția reală se împletește cu sentimentul unei presupuse vinovății. Doar unul dintre personaje are însă conștiința care îl ajută să vadă atît păcatele celorlalți, cît și propriile greșeli. Nu e nimic religios în acest text, doar aspirația către moralitate care îi deosebește pe oameni de animale. Personajul interpretat de Marius Stănescu funcționează pe verticala ideilor, mereu în picioare, mereu în urcare, cocoțat la propriu pe tocul

ușii și la figurat pe mulțimea sentimentelor contradictorii cărora trebuie să le facă față. Dezgroapă morții, cum se spune, răscolește amintiri, trezește conștiințe. Are o criză de identitate morală pe care nu vrea să o treacă singur pentru că nu vrea să se salveze doar pe sine. Din păcate, construcția sa interioară diferă fundamental de a celorlalți. Ca și decorul, celelalte personaje sînt făcute din materiale grele, masive, impenetrabile. Persane, tacîmuri de argint, sfeșnice cu lumînări și suflete împăcate cu vina pe care aproape că nu o mai percep. Astfel că Romeo Dadi e singur cînd plătește păcatul. Alege să se dizolve în lichidul primordial din acvariul adăpostit de masa somptuoasă care

tronează în centrul scenei. Ca și focul, apa curăță păcatele. Ceilalți însă aleg să uite, să nu știe, să nu se spele. Iar păcatul le murdărește fețele și nimic nu-l va mai șterge, chiar dacă ei vor continua să ia cina, să-și trăiască viața. Tabloul grotesc se pictează la nesfîrșit. Cineva cîntă jazz. *The show must go on.*

Teatrul Nottara, Sala „George Constantin”
Marți, 1 noiembrie, ora 19.30
Nu se știe cum, de Luigi Pirandello
Regia: László Bocsárdi; Decorul: József Bartha; Costume: Judit Kothay Dobre
În distribuție: Marius Stănescu, Catrinel Dumitrescu, Claudiu Bleonț, Ada Navrot, Constantin Cotimanis

Luiza VASILIU

ENCICLOPEDIA
ENCARTA

Monstruoziții

Cîte feluri de monștri, atîtea feluri de oameni. Și cîte feluri de monstruoziții, atîtea feluri de diformități pufoase sau înspăimîntătoare. Eu totuși cu cine țin? (Asta-i cel mai important de știut.) Normal, cu monștrii din desene animate. În primul rînd, cu Shrek (nu *Shrek II*), pentru că el a descoperit asemănarea fundamentală dintre căpcauni și ceapă (S.: „Căpcaunii sînt ca ceapa”, Măgarul: „De ce? Pentru că put?”, S.: „Da. Nu! Ceapa are straturi. Căpcaunii au straturi. Nu-nțelegeți?! Amîndoi avem straturi”). Apoi ființele alea simpatici din *Monsters Inc.* care se tem cel mai mult pe lumea asta de copii, pentru că au impresia că ar fi toxici. Însă dincolo de desene animate (la care nu se pricepe toată lumea, ca la fotbal), există ființele din desenele grecilor antici, Cerberul, Minotaurul, Grifonul, Harpiile și alți ciudați nefericiți. Am aflat că păpușa Barbie are un Pegas al ei (nu o bicicletă, ci un cal cu aripi adevărate). Păpușa Barbie zîmbește întotdeauna și e fericită. Așa aș fi și eu dacă aș avea un Pegas și patru dromadere.

Aș putea vorbi mult, mult de tot, despre monștrii imaginari, despre cei simpatici sau despre cei care dau coșmaruri (cum ar fi motivul pentru care mi-e mie frică de întuneric – un film văzut cînd eram mică de tot, *Trenul groazei* cred că se chema, în care un soi de gorilă fioroasă strîngea pasagerii de gît. Brr!). Însă problema nu e cu monștri care nu există, ci cu aceia care au trăit sau trăiesc într-adevăr printre noi. Nu mă refer la Yeti (sînt convinsă că te poți împrieteni cu el dacă nu-i bagi un băț de înghețată în nas, ca să vezi ce gust are), ci, de exemplu, la Hitler. Am văzut *Untergang* zilele trecute, un film în care Hitler e monstru, DAR poate vorbi normal și politicos, e tandru cu Eva, îi tremură mîinile, arată bătrîn și învins. Măntreb: de ce monștrii cei mai îngrozitori au voie să arate ca toți oamenii de pe stradă, de ce n-au un semn roșu mare pe frunte? Probabil ca să ne fie nouă și mai frică de întuneric și să tremurăm noaptea și ziua, nu numai de frig.

■ Pe 1 noiembrie, LiterNet (www.liternet.ro) vine cu cei patru ani de acasă ■ Interviu cu Răzvan Penescu ■

„Nimic nu poate să schimbe bucuria de a descoperi sau de a redescoperi un text bun“

Interviu de Victor Jalbă

De ce LiterNet?

Pentru că la momentul cînd am apărut nu existau colecțiile Polirom/ Paralela 45 dedicate literaturii române, pentru că era nevoie de un spațiu care să arate că există interes față de literatura română. Pentru că ne interesa să citim și pentru că voiam să împărtășim cu alții ceea ce citeam. Pentru că nu exista (și, în parte, nu există nici acum) un loc unde să se publice text scurt, teatru, scenariu de film, volum de fotografie. Pentru că era un loc gol care se cerea umplut cu o ofertă de calitate, persistentă și solidă în selecție. Pentru că scriitorii români nu erau traduși (și noi am început să îi traducem și să îi promovăm pe unii), pentru că literatura contemporană din diverse zone nu era prezentă în România prin traduceri (și am adus teatru, și poezie, și roman din culturi foarte diferite). Pentru că nu era nimeni care să își asume creșterea unor copii cu talent, dîndu-le sfaturi, citindu-i și încurajându-i să crească.

Cîte ore pe zi petreceți cu întreținerea portalului?

Nu pot să îți spun. Dar nu cred că e săptămîină în care să nu stau patru nopți pînă la trei-patru dimineața „cu capul în calculator” și cel puțin trei sferturi din weekend. Somnul e primul căzut de pe listă în favoarea LiterNet-ului.

Care sînt colaboratorii preferați?

Avem norocul de a ne putea alege colaboratorii. Așa că nu există nici unul pe care să îl publicăm dacă nu ne place. Sigur că avem fiecare dintre noi rubricile sau scriitorii preferați, dar neavînd o componentă comercială, nu ne deranjează

dacă un scriitor în care credem are zece accesări pe articolele sale (nu e cazul, dar a fost la un moment dat). Îl sprijinim în continuare și știm că la un moment dat va fi băgat în seamă (și s-a întîmplat). Nu depindem de nici unul dintre grupurile din cultura română, sîntem genuini cerînd volume consecutiv unor oameni care nu se simpatizează, urmărind doar valoarea scriiturii și satisfacerea interesului cititorilor noștri ocupați, care caută la noi tocmai selecția.

Ce greutăți ați avut de întîmpinat în acești patru ani?

Nu e deloc ușor să faci ceva serios în România. Și dacă persisti în a face ceva serios și dai un exemplu și oamenii încep să te frecventeze, există două atitudini. Pentru unii începi să pari o amenințare, alții încearcă să te ajute, deoarece înțeleg că e loc sub soare pentru toată lumea și că cititul pe Internet nu e un substituit pentru cititul pe hîrtie, ci o formă de a atrage noi cititori, de a mări apetitul pentru cultură al cititorilor.

Am avut de înfrînt prejudecăți imense, s-a spus de sute de ori că publicarea pe Internet e deșeu grafomanilor. S-a spus că nu există selecție. S-a spus că nu e sănătos să citești pe ecran. AER-ul (Asociația Editorilor din România) a oscilat între a crea un premiu separat pentru carte electronică, a ne considera la un loc cu alte edituri (nominalizîndu-ne la premii la un loc cu editurile pe hîrtie), a elimina cartea electronică din jocul premiilor și a găzdui sub auspiciile lor premiul nostru ca tînără editură de către Centrul de Carte Germană.

Rar ne-a fost recunoscut aportul în promovarea unor texte de

Cartea preferată de la LiterNet?

Asta îmi amintește de scena din *Sophie's choice* cînd Meryl Streep e pusă să aleagă pe care copil vrea să îl păstreze cu ea în lagărul nazist. Cum pot să aleg din peste 150 acea carte care îmi e cea mai dragă? Și totuși, sînt cîteva cărți de care sînt tare mîndru, cărți care fără LiterNet nu ar fi existat sau ar fi fost uitate.

Mă bucur enorm că am insistat să apară o superbă carte de fotografie și poezie a lui Dinu Lazăr și Delia Oprea, mă bucur că a apărut volumul Andei Cadariu. Mă bucur că Cristi Mungiu are scenariu la noi, mă bucur că Lia Bugnar are piese extraordinare publicate pe LiterNet, mă bucur de nudurile semnate Miri Bratu și de revitalizarea unui volum al lui Liviu Antonesei. Mă bucur de Bumbuș și de Gianina Cărbunariu. Și de nemți și de maghiari. Și de... cum să mă opresc?

(O parte din) Echipa LiterNet, în una dintre puținele întîlniri în cei patru ani de la înființare

teatru sau film, nu s-a menționat că mult premiul scurtmetraj *Canton* a pornit de la întîlnirea regizorului cu textul publicat pe LiterNet. Sau la multele piese montate după piese apărute pe LiterNet, rar a fost menționată sursa textului.

Dar nimic din toate astea nu poate să schimbe bucuria de a descoperi sau de a redescoperi un text bun și de a-l propune publicului.

Planuri de viitor?

Planuri de viitor sînt multe, dar e nevoie de un pic de noroc ca să ne iasă. Și de

perseverență, evident. Primul pas e lansarea unei noi „fețe” pentru LiterNet, lucru care se va întîmpla prin decembrie. Simultan, o să trecem la o mai bună monitorizare a traficului pe LiterNet, făcînd ca accesarea pentru anumite zone să fie pe bază de parolă. Nu se va plăti nimic în continuare, dar vrem să ne cunoaștem mai bine cititorii și să înțelegem mai bine ce secțiuni accesează fiecare.

În cîteva luni o să încercăm să le cerem părerile despre ce apare pe site și o să ne ghidăm în definirea priorităților de editare și după opțiunile lor.

Vom continua să ne extindem colecțiile de traduceri în și din română și vom continua să căutăm autori interesanți și volume interesante. Avem deja un nume care înseamnă seriozitate și dragoste pentru fiecare volum, așa că probabil o să și reușim.

În 12 ianuarie, la București, o să aibă loc o nouă lansare de carte electronică la Librăria Cărturești, însoțită de o expoziție de fotografie a lui Alex Leo Șerban. Va fi o surpriză acest volum, sperăm să avem succesul pe care l-am avut la precedentele lansări (pentru volumele lui Cristian Mungiu, Cosmin Bumbuș și Gianina Cărbunariu).

LiterNet pe scurt:

- 155 de volume publicate aparținînd unor autori români, germani, maghiari, francezi, ruși, catalani, de marcă și debutanți (printre numele importante care au apărut la LiterNet menționăm George Banu, Horia Bernea, Ana Blandiana, Radu Cosașu, Cristian Mungiu, Gellu Naum, Irina Nicolau, Leonard Oprea, Al. Paleologu, Horia Roman-Patapievicu,

Lucian Pintilie, Andrei Pleșu, Mircea Horia Simionescu, I.D. Sîrbu, Dorin Tudoran, Matei Vișniec, Krikor H. Zambaccian etc.)

- volum publicat în limbile română, franceză, engleză, germană, maghiară
- peste 400.000 de volume descărcate în cei 4 ani de existență
- inițierea seriei de opere complete Ana Blandiana (din care au apărut pînă acum 6 volume)
- inițierea colecțiilor Pontis (volume bilingve ale unor scriitori străini și români de marcă), inițierea colecțiilor de texte scurte destinate consacraților și, respectiv, debutanților Palimpsest și Mozaic
- peste 35.000 de vizitatori în fiecare lună, în creștere constantă
- peste 2.500 de abonați pe fiecare din principalele newslettere săptămîniale ale LiterNet
- peste 100 de apariții în ziare și reviste din București și provincie și peste 30 de interviuri la radio și televiziune ale membrilor LiterNet
- parteneriate cu principalele edituri pe hîrtie din România: Polirom, Humanitas, Paralela 45, Pandora-M

Buget:

- Venituri din activitatea principală: 0 (tot ceea ce oferim pe site este gratuit)
- Venituri din publicitate (în 4 ani): aproximativ 1.200 euro
- Costuri înființare Asociație și înregistrare marcă: aproximativ 800 euro
- Costuri lunare server: 50 euro/ lună
- Costuri lunare conexiune la Internet: 20-40 euro x 14 membri
- Costuri ISBN-uri: 10.000 lei/ volum
- Costuri corespondență scrisă: 1-2 milioane lună
- Salarii: 0 (toată activitatea e bazată pe voluntariat)
- Cheltuieli decontate: 1 milion lei (participarea unui membru la un seminar de pregătire în domeniul graficii de copertă de carte)
- Drepturi de autor plătite pentru cărți/ articole/ traduceri: 0 (toate contribuțiile au fost pe bază de voluntariat)